

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 658.8:336.764

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри організації
підприємництва та біржової
діяльності

_____ **Анатолій ДІБРОВА**
(підпис)
" ____ " _____ 2024 р.

_____ **Микола ІЛЬЧУК**
(підпис)
" ____ " _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ І ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ»

Спеціальність **076 - «Підприємництво та торгівля»**

Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Орієнтація освітньої програми **освітньо – професійна**

Гарант освітньої програми

к.е.н., доцент

_____ **Людмила БЕРЕЗОВСЬКА**

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

к.е.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

_____ **Валентина ЯВОРСЬКА**

Виконав

_____ (підпис)

_____ **Демид ТЕСАНЧУК**

(ПІБ студента)

Київ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності
д.е.н., проф. _____ **Микола ІЛЬЧУК**
« 26 » _____ 10 _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Тесанчуку Демиду Володимировичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **076 - «Підприємництво та торгівля»**

(код і назва)

Освітня програма **«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

(назва)

Орієнтація освітньої програма

освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської роботи **«Фундаментальний і технічний аналіз біржових котирувань»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від 26 жовтня 2023 р. №1949«С»

Термін подання завершеної роботи на кафедрі

2024.11.21

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативна база України, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація з інтернет-видань і веб-сайтів, дані обліку і звітності бірж, технічні дані (графіки та котирування).

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади аналізу біржових котирувань.
2. Аналіз біржових котирувань вітчизняних бірж.
3. Удосконалення фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки

Дата видачі завдання 26 жовтня 2023 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

(підпис)

Валентина ЯВОРСЬКА

(прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Демид ТЕСАНЧУК

(прізвище та ініціали студента)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до магістерської роботи «Фундаментальний і технічний аналіз біржових котирувань»: 86 с., 15 рис., 24 табл., 53 використаних джерел.

Об'єкт дослідження: процес фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Предмет дослідження: теоретико – методологічні засади та інструменти фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Мета дослідження: узагальнення теоретичних та практичних засад фундаментального і технічного аналізу біржових котирувань та визначення особливостей їх вдосконалення.

Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: в теоретичній частині використано загально наукові методи: систематизації, абстракції, порівняння; в аналітичних розділах використано логістичний та комплексний методи; емпіричний метод – при зборі матеріалу, його систематизації й узагальненні результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає поглибленні основ фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Практичне значення отриманих результатів. Результати магістерської роботи можуть бути використані при розробці спецкурсів для студентів спеціальностей біржова діяльність, фондовий ринок, тощо.

Ключові слова: біржові котирування, фундаментальний аналіз, технічний аналіз, особливості, графіки, індикатори, біржовий ринок, цінні папери

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ.....	7
1.1.Сутність та необхідність аналізу біржових котирувань	7
1.2.Особливості фундаментального аналізу.....	16
1.3.Засоби технічного аналізу.....	25
РОЗДІЛ 2.АНАЛІЗ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ ВІТЧИЗНЯНИХ БІРЖ.....	32
2.1.Аналіз біржового ринку України	32
2.2.Фундаментальний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України	40
2.3.Технічний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України.....	51
РОЗДІЛ 3.УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ТА ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ.....	57
3.1.Світовий досвід фундаментального та технічного аналізу	57
3.2.Напрями розвитку фундаментального та технічного аналізу	68
3.3.Особливості удосконалення фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань	73
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. Проведення ринкових реформ та лібералізація зовнішньоекономічної діяльності дозволили Україні досягти певних успіхів в інтеграції у світове господарство. Перехід до ринку вимагає проведення низки істотних перетворень: роздержавлення економіки, створення ринкових інститутів, формування ринку, переведення зовнішньоекономічних зв'язків на ринкові відносини, зміни психології працівників тощо.

У сучасних умовах дедалі більшого значення набувають інструменти аналізу для прогнозування інвестиційної поведінки на ринку акцій. Розгляд та вивчення різних методів та підходів до аналізу є теоретичною основою для вдосконалення інструментарію прийняття інвестиційних рішень та комбінації методів для досягнення ефективності при роботі з портфелем цінних паперів. В економічній науці та практиці фундаментальний і технічний аналіз протиставляються один одному, як два абсолютно різні походи. В той же час, слід використовувати кілька методів аналізу до сукупності, і технічний аналіз не повинен унеможлилювати використання фундаментального. Таким чином, можна досягти реалізації прибутку, за допомогою інвестування в найбільш перспективні акції, визначивши моменти входу в ринок та закриття позицій за допомогою технічного аналізу.

Актуальність обраної теми у тому, що аналітика цінних паперів для підприємства – це важлива складова їх контролю. Аналіз цінних паперів дозволяє наочно побачити показники руху цінних паперів, прибутків та збитків від їх купівлі-продажу, ефективні важелі управління цінними паперами.

Мета дослідження: узагальнення теоретичних та практичних засад фундаментального і технічного аналізу біржових котирувань та визначення особливостей їх вдосконалення.

- розглянути сутність та необхідність аналізу біржових котирувань;
- визначити особливості фундаментального аналізу;
- з'ясувати засоби технічного аналізу;

- проаналізувати біржовий ринок України;
- провести фундаментальний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України;
- провести технічний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України;
- дослідити світовий досвід фундаментального та технічного аналізу;
- обґрунтувати напрями розвитку фундаментального та технічного аналізу;
- визначити особливості удосконалення фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Об'єкт дослідження: процес фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Предмет дослідження: теоретико – методологічні засади та інструменти фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Методи дослідження. У роботі використовувалися наступні методи: в теоретичній частині використано загально наукові методи: систематизації, абстракції, порівняння; в аналітичному розділі використано логістичний та комплексний методи; емпіричний метод – при зборі матеріалу, його систематизації й узагальненні результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає поглибленні основ фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань.

Практичне значення отриманих результатів. Результати магістерської роботи можуть бути використані при розробці спецкурсів для студентів спеціальностей біржова діяльність, фондовий ринок, тощо.

Структура та обсяг магістерської роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, основний текст викладено на 78 сторінках і ілюстровано 15 рисунками та 24 таблицями. У списку використаних джерел 53 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ

1.1.Сутність та необхідність аналізу біржових котирувань

Одне з основних завдань біржі – формування біржових котирувань, що відображають реальну вартість біржових товарів. Об'єктивний характер біржових котирувань дозволяє використовувати їх як ціновий орієнтир при укладанні угод на біржовому та позабіржовому ринках.

Щоб заглибитись у складну сферу аналізу біржових котирувань, необхідно спочатку розібратися у фундаментальних концепціях, що лежать в основі цієї практики. Біржові котирування, які часто називають пульсом фінансових ринків, містять безліч відомостей про діяльність компанії, настрої на ринку та загальний стан економіки. Вони служать динамічним відображенням динаміки попиту та пропозиції, впливаючи на інвестиційні рішення та формуючи портфелі. З багатьох точок зору біржові котирування відкривають вікно в світ фінансів, що постійно змінюється.

Сутність біржових котирувань полягає в тому, що вони позначають вартість фінансового інструменту в реальному часі та формуються на основі попиту та пропозиції. Котирування відображають курси валют, цінних паперів та похідних фінансових інструментів, ціни на сировину чи біржові товари[35, с.37].

Науковці [36]визначають біржове та не біржове котирування.

Біржове котирування – це вартість активу, визначена в ході торгів на організованій біржі. Дані про такі котирування публікуються в режимі реального часу, що робить їх доступними для всіх учасників ринку. Біржове котирування використовується для підбиття підсумків та пропозицій, коли ціна виникає в результаті угод між покупцями та продавцями. Особливістю

біржового котирування є прозорість – всі трансакції проводяться через торгову платформу біржі, а інформацію про них публікують[36, с.130].

Позабіржове котирування – це обслуговування поза організованими біржовими майданчиками. Воно застосовується до активів, які не котируються на біржі, або до операцій, які здійснюються безпосередньо між учасниками ринку. Такі котирування можуть бути замінені біржовими, оскільки вони визначають договірні відносини між покупцем та продавцем. Позабіржові угоди менш прозорі, що пов'язано з відсутністю централізованого обліку, як у біржі[36, с.132].

Формування біржових котирувань відбувається наступним чином.

Продавці встановлюють ціну, за якою вони продають готові активи, а покупці ціну, яку готові заплатити. Різниця між ними називається спредом. Коли попит та пропозиція збігаються, відбувається угода та встановлюється актуальна ринкова ціна – котирування.

Кожна біржа пред'являє власні механізми визначення та публікації котирувань. Наприклад, на фондовій біржі котирування формується на основі цінових пропозицій учасників торгів, які висловлюють свій намір придбати чи продати активи за ціною. Ця інформація аналізується і потім публікується у перший момент. Чим більший обсяг торгів, тим точніше і стабільніше котирування, оскільки воно краще відображає реальні умови ринку.

На біржах котирування автоматично перераховуються в залежності від нових заявок, що дозволяє миттєво відображати зміни цін. Важливо пам'ятати, що біржі регулюються відповідно до міжнародних стандартів і можуть дотримуватися правил та обмежень для формування котирувань, включаючи мінімальні та максимальні рівні цін.

Читання котирувань вимагає розуміння кількох ключових параметрів:

- a. Ціна відкриття – це перша ціна, за якою активи почали торгуватися на початку торгового дня.
- b. Ціна закриття – остання ціна, зафіксована на кінець торгового дня.

- с. Максимальні та мінімальні ціни — найнижчі та найвищі ціни, зафіксовані протягом торговельного періоду.
- д. Зміна ціни — різниця між поточною та попередньою ціною закриття, яка може виражатися у відсотках чи абсолютних значеннях.
- е. Обсяг торгівлі – кількість активів, куплених та проданих за поточний період. Високий обсяг свідчить про велику активність та інтерес до заявок(цінних паперів)[42].

Окрім котирувань, учасники ринку орієнтуються на індикатори — статистичні показники, які допомагають аналізувати ринкові тренди. До таких індикаторів можна віднести індекси та інші фінансові коефіцієнти, що сигналізують про стан ринку загалом.

По суті, біржове котирування – це короткий огляд поточного фінансового стану компанії на ринку. Вона складається з різних компонентів, кожен із яких містить важливу інформацію(рис.1.1):

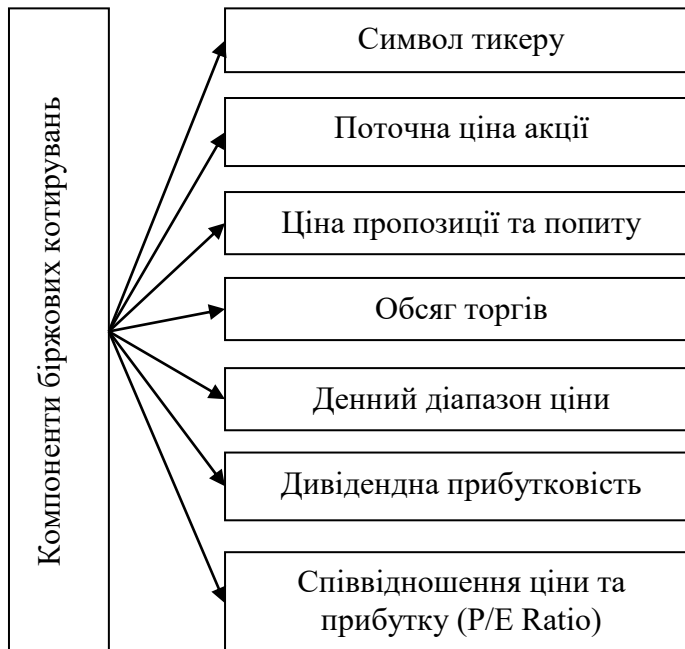

Рис.1.1.Компоненти біржових котирувань

Джерело:[22]

– тикерний символ: це унікальне літерне позначення, присвоєне акціям компанії, яке дозволяє легко їх ідентифікувати. Наприклад, Apple Inc. позначається символом тикеру AAPL;

– ціна: це поточна ціна однієї акції. Вона визначається взаємодією покупців та продавців на ринку;

– ціна пропозиції та ціна попиту: ціна пропозиції – це максимальна сума, яку покупець готовий заплатити за акцію, а ціна попиту – це мінімальна сума, яку продавець готовий прийняти;

– обсяг: це загальна кількість акцій, проданих за певний період часу, що дозволяє отримати уявлення про ринкову активність;

– денний діапазон: відображає максимальну та мінімальну ціни, за якими акції торгувалися протягом конкретної торгової сесії;

– дивідендна прибутковість — це відсоткове співвідношення річної виплати дивідендів за акціями до їхньої ринкової ціни. Вона є показником потенційного доходу з акцій, особливо інвесторів, орієнтованих отримання пасивного доходу від інвестицій;

– коефіцієнт ціна/прибуток, також відомий як коефіцієнт P/E, порівнює ціну акцій компанії з її прибутком на акцію (EPS). Він допомагає інвесторам оцінити, переоцінені чи недооцінені акції порівняно з їхнім потенційним прибутком. Вищий коефіцієнт P/E може вказувати на те, що ринок очікує більш високих темпів зростання в майбутньому.

Обсяг торгів як дає уявлення як про ліквідність ринку й інтерес інвесторів, а й відіграє у технічному аналізі. Аналітики часто використовують обсяг торгів для підтвердження трендів та закономірностей у русі цін на акції. Наприклад, якщо обсяг торгів акціями значно збільшується, коли їх ціна зростає, це може свідчити про високий інтерес покупців і потенційне продовження висхідного тренду. З іншого боку, зниження обсягу торгів під час падіння цін може вказувати на невпевненість інвесторів та можливий розворот у русі акцій[24].

Крім цін купівлі та продажу, в оцінці ліквідності акцій слід враховувати й інші важливі чинники. Одним із таких факторів є глибина ринку, яка визначається кількістю акцій, доступних для купівлі чи продажу за різними цінами. Акції з глибоким ринком мають велику кількість акцій, доступних для купівлі чи продажу за різними цінами, що забезпечує інвесторам більшу гнучкість. Акції з неглибоким ринком, навпаки, можуть мати обмежену ліквідність, що ускладнює укладання угод без істотного впливу ціни акцій.

Важливо зазначити, що у різних галузях і секторах можуть бути різні діапазони значень коефіцієнту ціна/прибуток (P/E), які вважаються «високими» або «низькими» коефіцієнтами P/E. Наприклад, у технологічних компаній коефіцієнт P/E часто вищий через їх потенціал до швидкого зростання, тоді як у енергетичних компаній коефіцієнт P/E може бути нижчим через їх стабільний і передбачуваний прибуток. Тому важливо порівнювати коефіцієнт P/E акцій із показниками компаній-конкурентів у галузі, щоб краще зрозуміти їхню вартість порівняно з ринком.

На котирування акцій також впливають ширші ринкові індекси, які поєднують показники різних акцій у межах певного сектора чи біржі. Наприклад, індекс S&P 500 включає 500 найбільших публічно торгованих компаній у Сполучених Штатах. Спостереження за цими індексами дає макроскопічне уявлення про ринкові тенденції, допомагаючи інвесторам приймати обґрунтовані рішення.

Дуже важливо розрізнити котирування в реальному часі та відкладені котирування. Котирування в реальному часі забезпечують миттєве оновлення інформації про ціни на акції, спреди між цінами купівлі та продажу та обсяги торгів. Зазвичай вони використовуються професійними трейдерами та організаціями. З іншого боку, відкладені котирування поширюються з невеликою тимчасовою лагою, зазвичай від 15 до 20 хвилин. Вони доступні широкому загалу на різних платформах з фінансовими новинами[1].

Котирування акцій не статичні; вони коливаються залежно від багатьох факторів, включаючи звіти про доходи компаній, економічні показники,

геополітичні події та настрої інвесторів. Розуміння закономірностей та тенденцій у цих котируваннях має першорядне значення для ухвалення стратегічних інвестиційних рішень.

Наприклад, стійкий висхідний тренд у ціні акцій може вказувати на високі фінансові показники компанії чи позитивні настрої на ринку. І навпаки, низхідний тренд може свідчити про проблеми чи негативні показники.

Крім того, раптові стрибки чи падіння цін на акції можуть бути пов'язані з новинами. Наприклад, позитивний звіт про доходи може спричинити зростання цін на акції компанії, а публікація негативних новин може призвести до різкого падіння.

Розуміючи тонкощі біржових котирувань, інвестори отримують у своє розпорядження потужний інструмент для навігації по складним фінансовим ринкам. Ці базові знання закладають основу для подальшого аналізу закономірностей та тенденцій, що зрештою допомагає у пошуку вигідних інвестицій[3].

Тобто, котирування акцій – незамінний інструмент для інвесторів, що дозволяє в режимі реального часу відстежувати вартість акцій на біржі. У той час як базове котирування включає ціни купівлі та продажу, останню торгову ціну та обсяг торгів, розвиток фінансових ринків призвело до появи додаткових рівнів інформації.

З 9 квітня 2001 року всі акції США котируються в десяткових дробах, що є значним відходом від дробової системи котирувань. Цей перехід призвів до скорочення спредів між цінами купівлі та продажу, знизивши транзакційні витрати для інвесторів. Перехід на десяткові котирування відбиває постійні зусилля щодо оптимізації ринкових операцій.

Епоха цифрових технологій змінила те, як інвестори отримують доступ до котирувань акцій. Сьогодні більшість з них віддають перевагу онлайн-платформам і мобільним додаткам, відмовляючись від традиційних друкованих видань. Інтернет-портالي надають котирування із затримкою безкоштовно, тоді як котирування в реальному часі часто доступні лише платним передплатникам.

В табл.1.1 наведено переваги та недоліки використання біржових котирувань.

Таблиця 1.1

Переваги та недоліки використання біржових котирувань

Переваги	Недоліки
Інформація про вартість акцій у режимі реального часу Онлайн-доступність для інвесторів Економія коштів за рахунок десяткових котирувань	Потенційне інформаційне навантаження для недосвідчених інвесторів Котирування в режимі реального часу часто вимагають передплати Волатильність ринку може вплинути на точність Розуміння додаткової інформації

Джерело: [6]

Котирування акцій вийшли за межі простих цінових показників. Тепер котирування супроводжуються додатковою інформацією, яка дає повніше уявлення про ефективність цінних паперів.

Залежно від сервісу котирування акцій можуть включати максимальні та мінімальні ціни за день, зміни вартості порівняно з цінами закриття або відкриття попереднього дня, а також рекомендації аналітиків. Як приклад можна навести Meta (раніше Facebook) з біржовим тикером (META), відсотковою зміною та ціною закриття.

Постачальники послуг можуть надавати розширену інформацію, включаючи показники щоденної, щотижневої, щомісячної та річної ефективності. Інвестори можуть аналізувати ціни акцій протягом кількох років, що допомагає приймати стратегічні рішення.

Ціноутворення на фондовому ринку є відображенням динамічної взаємодії між покупцями та продавцями. У міру розвитку ринкових тенденцій та появи новин інвестори реагують на ці зміни, впливаючи на вартість акцій[20].

На щоденну динаміку ринку впливають новини та галузеві тенденції. Позитивні новини, такі як хороші фінансові звіти або успішні випробування

продукту, можуть підвищити вартість акцій, оскільки в них зацікавлено дедалі більше інвесторів.

Інвестори уважно стежать за котируваннями акцій, аби зрозуміти, як поводитися зі своїми акціями. Рішення приймаються на основі інформації в режимі реального часу і здатність швидко реагувати на динаміку ринку має вирішальне значення.

Таким чином, котирування акцій – це не просто числові значення; це потужні інструменти із практичним застосуванням для інвесторів. Розуміння того, як інтерпретувати та застосовувати ці котирування, вкрай важливе для прийняття обґрунтованих рішень у динамічному світі фінансів.

Котирування акцій в режимі реального часу надають важливі дані для розрахунку премій з опціонів, волатильності, що передбачається, і визначення оптимальних точок входу і виходу. У міру коливань ринку трейдери, які торгують опціонами, можуть швидко коригувати свої позиції з урахуванням актуальних даних, які у котируваннях акцій.

У сфері алгоритмічної торгівлі котирування акцій є основою автоматизованих стратегій. Ці торгові алгоритми аналізують котирування як реального часу, здійснюють угоди і коригують позиції з урахуванням заздалегідь заданих параметрів. Інвестори, які використовують стратегії алгоритмічної торгівлі, отримують вигоду з миттєвої зміни котирувань акцій, що дозволяє їм використовувати неефективність ринку та швидко реагувати на умови, що змінюються[43, с.263].

У міру того, як інвестори все глибше поринають у світ біржових котирувань, стає необхідним детальніше розуміння інструментів, доступних для аналізу. Крім базових цін купівлі та продажу, додаткові показники та методи можуть дати повніше уявлення про ефективність акцій.

Хоча обсяг торгів часто вказується у котируваннях акцій, докладний аналіз обсягу торгів дозволяє отримати уявлення про настрої над ринком. Високий обсяг торгів може вказувати на підвищений інтерес або потенційну зміну цін, тоді як низький обсяг може свідчити про недостатню впевненість.

Інвестори можуть використовувати цю інформацію для оцінки сили трендів та потенційних розворотів.

Для детальнішого аналізу динаміки ринку інвестори звертаються до котирувань другого рівня. Ці котирування відображають книгу заявок, показуючи поточні ордери на купівлю та продаж, а також їх розміри. Розуміння глибини ринку дозволяє інвесторам передбачати потенційні рухи цін та оцінювати силу рівнів підтримки та опору.

Вивчення реальних сценаріїв дає наочне уявлення про те, як котирування акцій впливають на інвестиційні рішення та динаміку ринку. Ці тематичні дослідження демонструють практичне значення точних та своєчасних котирувань акцій у різних фінансових ситуаціях.

Докладний аналіз того, як котирування акцій реагують на звіти компаній про доходи, показує складний взаємозв'язок між розкриттям фінансової інформації та настроями на ринку. Коли компанії публікують квартальні результати, котирування акцій стають важливим чинником для інвесторів, що дозволяє оцінити впливом геть ціни акцій. Розуміння нюансів інтерпретації котирувань акцій у період публікації звітів про доходи має вирішальне значення для ухвалення стратегічних рішень[44, с.360].

Вивчення того, як біржові котирування реагують на глобальні події, проливає світло на взаємопов'язаність фінансових ринків. Чи то геополітична напруженість, економічні показники чи стихійні лиха, біржові котирування є першими індикаторами реакції ринку. Інвесторам необхідно розуміти, яку роль грають біржові котирування в оцінці безпосереднього впливу та наступних тенденцій після значних глобальних подій.

Щоб залишатися на крок попереду в мінливому світі фінансів, інвестори можуть використовувати передові інструменти, що доповнюють традиційні біржові котирування. Ці інструменти забезпечують більш глибокий рівень аналізу та інформації, покращуючи процес прийняття рішень для досвідчених інвесторів.

Тобто, котирування акцій відіграють найважливішу роль різних фінансових ринках у світі. Розуміння того, як різні регіони інтерпретують та використовують котирування акцій, дає глобальну перспективу, яка може формувати інвестиційні стратегії.

Необхідність аналізу біржових котирувань полягає в тому, що на основі їх значень у реальному часі приймається рішення про купівлю або продаж цінних паперів. Крім того, інвесторам, які займаються технічним аналізом, котирування та історія їх змін за конкретний часовий проміжок допомагають у складанні прогнозів подальшого руху ціни активів.

Отже, біржові котирування є незамінними інструментами для інвесторів, надаючи інформацію про вартість акцій у режимі реального часу та допомагаючи приймати обґрунтовані рішення. Перехід на десяткові котирування, доступність у режимі онлайн та включення додаткової інформації змінили підхід інвесторів до роботи з ринковими даними. У міру розвитку ринку важливість точних та своєчасних біржових котирувань залишається першорядною для орієнтування у складному світі фінансів.

1.2. Особливості фундаментального аналізу

Фундаментальний аналіз – це термін, що позначає методологію створення прогнозів ринкової (біржової) вартості компаній, яка базується на аналізі їх показників. Цей вид аналізу використовується трейдерами для об'єктивної оцінки потенціалу підприємства (зокрема, вартості його акцій). В результаті аналізу трейдер може оцінити фінансові можливості компанії, такі як:

- загальна виручка підприємства;
- чистий прибуток, отриманий компанією;
- загальний чистий капітал підприємства;
- зобов'язання компанії, її дебетова та кредитна заборгованість;
- кількість грошей, які проходять через компанію;

- розмір дивідендів, що виплачуються компанією;
- показники діяльності підприємства[25].

Щоб успішно використовувати аналіз для прогнозування у сфері інвестицій, необхідно передусім визначити цілі та завдання, які ставляться під час аналізу. Мета аналізу – підготувати інвестора до можливої зміни вартості активів. Розуміння причинно–наслідкових зв'язків, що викликають коливання цін, і таких причин, зазвичай, зовнішніх. До таких подій відносяться:

- геополітичні, соціальні та економічні явища;
- загальні настрої ринку, перспективи економічного розвитку стосовно конкретної країни;
- стихійні лиха та техногенні катастрофи, аномальні екологічні умови, виникнення яких завдає значної економічної шкоди;
- внутрішня та зовнішня нестабільність (громадянські конфлікти, революції, повстання, перевороти, зовнішні та внутрішні війни в державі та за її межами);
- внутрішньополітичні події (парламентські та президентські вибори, референдуми, зміна правлячих еліт тощо);
- розкриття (публікація) економічних показників за відповідними країнами чи галузями[23].

Методи, що використовуються у фундаментальному аналізі

Під час проведення фундаментального аналізу використовуються такі методи – рис.1.2.

Рис.1.2.Методи фундаментального аналізу

Джерело:[39]

Метод порівняння заснований на порівнянні економічних показників, які опубліковані і яких ще чекатиме. Чим сильніша різниця між цими показниками, тим бурхливішою буде реакція гравців на фондовій біржі. І відповідно, це може призвести до масового закриття або відкриття угод за найбільш прибутковими напрямками, які, очевидно, впливають з таких відмінностей.

Фактор сезонних коливань фондового ринку впливає активи, що знаходяться на ньому. Тому у випадку з акціями важливими є не тільки квартальні фінансові та економічні звіти компанії, а й кількість акцій, проданих на ринку в сезон або поза сезоном. Підприємства, які у різних галузях економіки, отримують різні доходи у різні періоди часу. Це відповідно не може не впливати на виплату дивідендів, волатильність та ліквідність акцій. У той же час порівняння показників продажів компаній зазвичай проводиться не лише з показниками попереднього кварталу, а й із показниками того ж кварталу минулого року. Аналогічний аналіз національних агенцій проводиться за макроекономічними показниками країни.

З іншого боку, до роботи з макроекономічними показниками використовуються методи «усунення сезонності», з допомогою коригуються дані. Це дозволяє чітко зрозуміти, наскільки вони відрізняються від норми для цього кварталу, місяця, року. Крім того, на біржах є окремі періоди, протягом яких зазвичай відбувається масове закриття певних позицій інвесторами (до

таких періодів належить переддень різдвяних свят). Такі періоди обов'язково враховуються під час аналізу фондових ринків. Справді, на ринку з низькою волатильністю таке закриття може призвести до різкої зміни котирувань цінних паперів. Звичайно, одного сезонного аналізу недостатньо для ухвалення рішення про купівлю чи продаж активів, але він є необхідним елементом під час проведення загального фундаментального дослідження. Цей метод використовується під час аналізу як фондового ринку. Він також широко використовується при ухваленні рішень про купівлю та продаж активів на валютному, товарному та інших ринках[35, с.36].

Як приклад розглянемо ситуацію, коли тривалий сезон дощів раптово закінчується. Це може призвести до втрати частини врожаю на бавовняних плантаціях, що скоротить кількість доступних товарів і, своєю чергою, призведе до зростання цін на них. Таким чином, відстежуючи сезонність та проводячи аналіз, можна передбачити різку зміну цін на ф'ючерси на бавовну.

Використовуючи індукцію, інвестор обробляє показники різних індикаторів та новини та на їх основі будує припущення про можливі зміни цін на ринках. Дедукція переважно використовується для торгівлі за трендом і найчастіше входить у фундаментальний аналіз акцій. Суть цього методу полягає у побудові висновків – від загального до приватного. Це досить складний метод, який може давати помилкові результати через надмірну впевненість людини, яка проводила аналіз, у своїх висновках. Однак дедукція може бути безцінною у ситуаціях, коли, наприклад, необхідно зрозуміти, що робити з EURUSD у разі посилення вагань на європейських ринках.

Метод кореляції є комбінацією, сформованою на перетині технічного і фундаментального аналізу. Його суть полягає в тому, що при зростанні одного з активів вартість іншого пов'язаного з ним активу (або пов'язаних активів) може збільшитися і зменшитися. Сьогодні біржі використовують відповідні індикатори для обліку кореляції, такі як Indcor–Correlation або OverLay Chart.

Методика угруповання та узагальнення віднесено до складних методів професійного рівня і переважно використовується аналітиками. Він полягає у

поділі активів на групи відповідно до їхньої «поведінки» на ринку, після чого по них розраховується узагальнений індекс. Цей метод використовується для аналізу ринків великими гравцями та аналітичними компаніями, але досвідчені інвестори можуть створити свій макроекономічний індикатор. До таких індикаторів, наприклад, відноситься індекс Доу–Джонса, що складається на основі фундаментального аналізу 30 найбільших компаній, які класифікуються як «блакитні фішки»[45, с.193].

Треjder, який приймає рішення про інвестування, має насамперед відповісти на низку питань:

- на яких активах він планує торгувати;
- які валюти входять у пару (якщо він планує працювати на валютних ринках);
- які підприємства входять у відповідний індекс цінних паперів (при плануванні операцій на фондових ринках);
- плановані часові рамки для укладання угод?

Потім трейдеру потрібно отримати інформацію (новини). Для цього можна використовувати Investing, Dow Jones, Bloomberg, CNN або будь-який інший канал економічних новин, який найбільш зручний у кожному конкретному випадку. Це дозволить отримати найбільш зручний та достовірний обсяг оперативних даних про заплановані угоди.

Отримавши необхідну інформацію, інвестор робить висновки про стан галузі чи сегменту ринку, в який він збирається інвестувати, та «вивчає» фон навколо необхідних активів. Після цього вибирається час, який, за розрахунками інвестора, найбільше підходить для торгових операцій, і встановлюється часовий інтервал. Після цього інвестору слід звернутися до економічного календаря.

Економічний календар — один з основних інструментів, які використовуються в фундаментальному аналізі, з якого можна отримати всю необхідну інформацію про країну, в якій знаходяться активи, що цікавлять

інвестора, а за графіком виходу новин зрозуміти загальну картину положення активів на ринку[28].

Фундаментальний аналіз можна розділити на кілька етапів –рис.1.3.

Аналіз економічної ситуації зазвичай починається з розуміння загальної ситуації над ринком. Наприклад, візьмемо валютну пару EUR/USD. На всіх інформаційних платформах завжди досить багато новин із європейського та американського валютних ринків. І підтримувати високу волатильність валютних пар та акцій на цих ринках нескладно. Більше того, така пара підходить практично для всіх стилів торгівлі, включаючи коливання та скальпінг. Якщо трейдер вирішує відкрити угоду щодо EUR/USD, то в першу чергу йому слід звернути увагу на рішення в галузі грошово-кредитної політики, ухвалені ФРС та ЄЦБ. Керівні органи обох цих організацій збираються кожні 6 тижнів. На таких зустрічах вони приймають рішення про зміну відсоткових ставок та виносять судження з різних аспектів економіки. Грунтуючись на цих рішеннях і порівнюючи їх з попередніми можна зробити певні висновки і розробити аналітичні прогнози в різних галузях, чим часто займаються професійні аналітики.

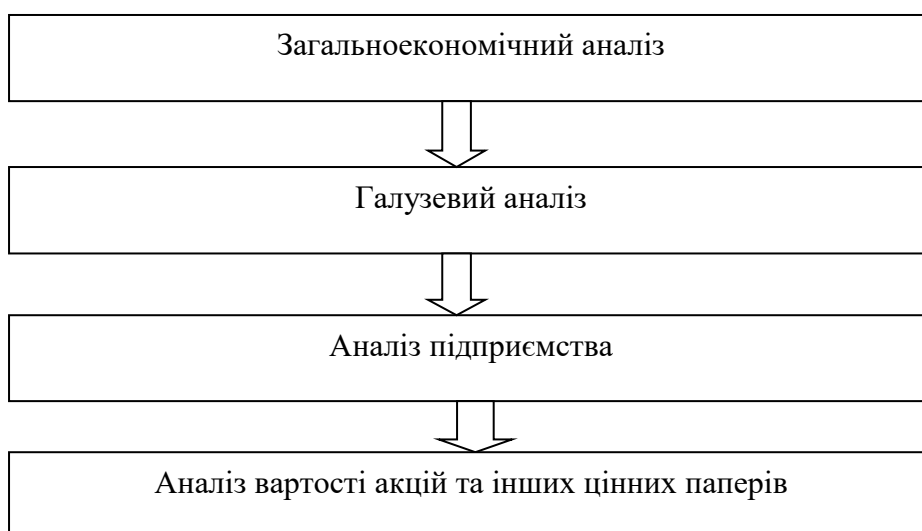

Рис.1.3.Структура фундаментального аналізу

Джерело:[5]

Аналіз компаній та окремих секторів економіки включає вивчення діяльності обраних інвестором компаній. Для цього потрібно почати уважно стежити за корпоративними новинами та подіями у галузі, в якій компанія веде свою основну діяльність.

Для аналізу ринку цінних паперів використовуються в першу чергу індекси, такі як промисловий індекс Доу–Джонса, S&P500, Dow Jones, Nikkei225 та інші. Ці індекси формуються на основі діяльності найбільших та найбільш стабільних компаній, що працюють у певному регіоні.

В той же час, щоб більш–менш точно визначити, які з галузей зараз домінують на ринку, також необхідно відстежувати та аналізувати зміну курсів самих індексів. Перед початком торгових операцій трейдеру необхідно ознайомитись з дивідендним календарем, за ним легко визначити початок та кінець сезонів корпоративної звітності. У дивідендному календарі також публікується велика кількість даних, що впливають на вартість активів та котирування індексів.

Аналіз вартості акцій та інших цінних паперів розглядає фінансові показники компанії, у тому числі зростання (зниження) загального та операційного прибутку тощо, стабільність та дохідність акцій компанії у довгостроковій перспективі. Незважаючи на те, що в короткостроковій перспективі (день, тиждень, місяць) вартість акцій компанії може коливатися як у бік збільшення, так і у бік зменшення.

Для проведення фундаментального аналізу інвестори та фінансові аналітики зазвичай використовують такі джерела даних, як – рис.1.4.

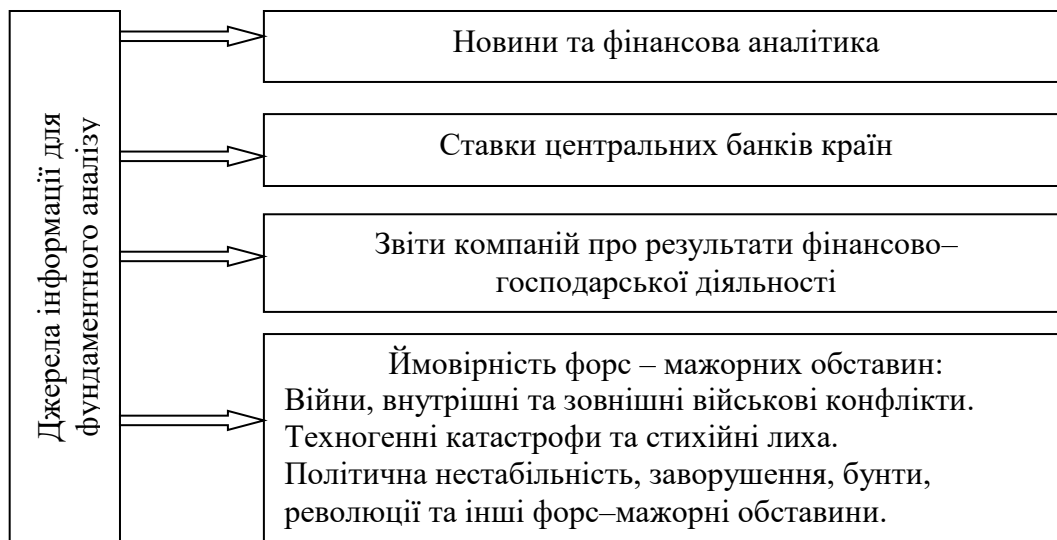

Рис.1.4.Джерела інформації для фундаментального аналізу

Джерело:[25]

Насамперед, інвесторам слід вирішити, які події та на якому ринку вони відстежуватимуть. Так, на валютному ринку будь–які важливі новини зі США вплинуть на долар і, отже, на курс багатьох валют. Так само важливі події в житті компанії Tesla вплинуть на котирування акцій та інших цінних паперів на фондовому ринку. Те саме стосується фондових індексів, тому, перш ніж приступати до фундаментального аналізу, інвестору слід чітко визначити, який сегмент ринку він хоче інвестувати. Після цього необхідно вивчити саме ту інформацію, яка стосується обраного ним сектору.

При проведенні фундаментального аналізу також необхідно звертати увагу на бюлетені центральних банків країн, особливо ЄЦБ та ФРС, у сфері грошово–кредитної політики та процентних ставок за кредитами. Ринки дуже динамічно реагують практично на будь–яку зміну очікувань, і інформація про зміну відсоткових ставок або грошово–кредитної політики може вплинути на конфігурацію ринку. Особливо це стосується ФРС (Федеральної резервної системи), яка контролює резервну валюту, і будь–які її рішення відбиваються не тільки на ринку США, але й на всіх інших ринках.

Однією з найважливіших джерел отримання даних, необхідні фундаментального аналізу, є економічний календар. Він відображає в наочній формі практично всі тенденції сучасної економіки, і з нього можна отримати практично всі необхідні для аналізу дані.

Вивчення звітів про бухгалтерську та фінансову звітність компаній дозволяє визначити її параметри, пов'язані з рентабельністю капіталізації, та інші параметри, необхідні для всебічного фундаментального аналізу. На їх основі можна зробити висновки про перспективи розвитку компанії, її стабільність (і, відповідно, стабільність її цінних паперів).

До факторів, які обов'язково враховуються та використовуються при фундаментальному аналізі, також належать форс–мажори («події, які є форс–мажорними обставинами та на які не можна вплинути в даний момент»). До них відносяться:

Війни, внутрішні та зовнішні військові конфлікти.

Техногенні катастрофи та стихійні лиха.

Політична нестабільність, заворушення, бунти, революції та інші форс–мажорні обставини.

Під час фундаментального аналізу намагаються визначити вартість акції, використовуючи інформацію, подану у фінансовій звітності компанії. Інвестор намагається проаналізувати різні аспекти бізнесу, такі як конкурентна перевага, фінансова стійкість, якість управління та конкуренція[18].

Основна мета полягає у тому, щоб визначити відносну привабливість базового бізнесу. Тут передбачається, що ринкова ціна не відображає справжню вартість компанії через деякі неконтрольовані зовнішні чинники, такі як настрої інвесторів. Оскільки ринок досягне рівноваги, у довгостроковій перспективі реальна вартість дорівнюватиме ринковій ціні. Вважається, що вища ціна акцій негативно позначиться на прибутковості інвестицій.

Отже, фундаментальний аналіз — це спосіб, який використовується для оцінки внутрішньої вартості компанії, бізнесу чи активу на основі широкого спектру мікро – та макроекономічних умов, таких як управління компанією та її

репутація, ринкова конкуренція, темпи зростання та стан галузі. Особливостями фундаментального аналізу є те, що на відміну від технічного аналізу, орієнтованого на історичні дані та обсяги, фундаментальний аналіз використовує ширшу стратегію дослідження, в якій більше уваги приділяється якісним факторам.

1.3.Засоби технічного аналізу

Технічний аналіз – це тип аналізу, який дозволяє спрогнозувати поведінку ринку на основі попередньої зміни ціни та обсягів торгівлі. Він широко застосовується до акцій та інших активів на традиційних фінансових ринках і є невід'ємним компонентом торгівлі цифровими валютами.

На відміну від фундаментального аналізу, який враховує безліч факторів, що впливають на ціну активу, технічний аналіз орієнтований лише на історичний рух ціни. Він дозволяє трейдерам вивчити коливання цін та обсяги торгівлі, щоб визначити тенденції та сприятливі торгові можливості.

Перші форми технічного аналізу з'явилися у 17 столітті в Амстердамі та у 18 столітті в Японії, проте сучасний аналіз перегукується з роботами фінансового журналіста та засновника The Wall Street Journal Чарльза Доу. Доу був одним із перших, хто помітив, що окремі активи та ринки часто рухаються відповідно до певних тенденцій. Результатом його стала теорія Доу, яка сприяла подальшому розвитку технічного аналізу[19].

На ранніх етапах технічний аналіз ґрунтувався на рукописних таблицях та розрахунках вручну, і в міру розвитку технологій набув широкого поширення. Зараз він є важливим інструментом для багатьох інвесторів та трейдерів.

Технічний аналіз полягає у вивченні поточних та попередніх цін активу. В його основі лежить припущення про те, що коливання ціни не випадкові і згодом перетворюються на тенденції, що ідентифікуються[35, с.38].

Технічний аналіз є дослідження ринкових сил попиту та пропозиції, що відображають загальний настрій ринку. Іншими словами, ціна активу відображає протилежні сили продажу та купівлі, які тісно пов'язані з емоціями трейдерів та інвесторів (а саме страхом та жадібністю)[36, с.135].

Технічний аналіз вважається найбільш ефективним при дослідженні ринків з високим обсягом торгівлі та ліквідності, що працюють у звичайних умовах. Ринки з великими обсягами торгівлі менш схильні до цінових маніпуляцій і аномальних зовнішніх впливів, що спотворюють результати технічного аналізу[39, с.470].

Технічний аналіз передбачає використання графіків та історичних даних, таких як динаміка цін та обсяг торгів, для складання прогнозів щодо цінових коливань ринку в майбутньому. На відміну від фундаментального аналізу, який вивчає звіти компаній, макроекономічні дані та новини, технічний аналіз фокусується на виявленні закономірностей та тенденцій, щоб передбачити, куди можуть піти ціни[42, с.3650].

Технічний аналіз – це сукупність інструментів прогнозування ймовірної зміни цін на основі закономірностей змін цін у минулому за аналогічних обставин. Базовою основою технічного аналізу є аналіз графіків цін – «чартів» та/або біржової склянки[43, с.270].

Технічний аналіз не розглядає причини того, чому ціна змінює свій напрямок, але враховує лише факт, що ціна рухається в тому чи іншому напрямку, чи певним чином. Технічний аналіз необхідний насамперед трейдерам, оскільки їм не важливий сам актив, вони заробляють на коливаннях цін. Інвестори теж користуються цим методом: наприклад, для визначення тенденцій, пошуку точки входу тощо[44, с.360].

Важливо пам'ятати, що технічний аналіз не гарантує позитивних результатів торгівлі і не варто ризикувати великими сумами, використовуючи його сигнали.

Технічний аналіз – це вивчення минулих цін на акції для прогнозування їх динаміки в майбутньому. Він показує напрямок руху цін на акції. За

допомогою технічного аналізу можна визначити, чи буде різке зростання чи падіння цін на акції. Він не залежить від останніх новин чи подій, які вже враховані у ціні акцій[45, с.193].

Рис.1.5. Методи технічного аналізу

Джерело:[25]

Оскільки ціни на акції залежать від психології інвесторів, яка змінюється в залежності від новин та подій, у технічних дослідженнях особлива увага приділяється використанню стоп– лоссів. Це допоможе інвесторам уникнути великих втрат у майбутньому. Технічні дослідження дають значні результати лише акцій, які мають великий попит і торгуються у великих обсягах.

У технічному аналізі використовують різні типи графіків, такі як лінійні, стовпчикові, свічкові, для розуміння динаміки цін на акції. Денні графіки використовуються короткостроковими трейдерами вивчення безпосереднього руху ціни акції. Щотижневі/місячні графіки використовуються середньостроковими /довгостроковими трейдерами визначення ймовірності отримання вищого прибутку у довгостроковій перспективі.

Використання технічного аналізу при інтерпретації котирувань акцій передбачає вивчення історичних цінових графіків та виявлення закономірностей. Графічні моделі, такі як «голова та плечі», «подвійна вершина» та «трикутники», можуть давати прогностні відомості про потенційні рухи цін. Інвестори, що опанували мистецтво технічного аналізу поряд з

вивченням котирувань акцій, отримують цілісне уявлення про ринкові тенденції.

Три стовпи технічного аналізу

- Ціна враховує все. Будь-який фактор, здатний вплинути на ціну: психологічний, економічний чи політичний, уже врахований ринком і включений до неї. Тому, щоб зробити прогноз, потрібно сконцентруватися на графіку ціни.

- Рух цін підпорядкований тенденціям (трендам). Окрема зміна цін може бути випадковою, проте їхня сукупність за певний проміжок часу здатна створити тенденцію — напрямком, у якому якийсь час рухатиметься ринок. Якщо вниз тенденція низхідна, вгору висхідна.

- Історія повторюється. За підсумками аналізу історичних даних можна спрогнозувати динаміку зміни цін, оскільки моделі поведінки гравців над ринком можуть повторюватися[49].

Індикатори в технічному аналізі – це інструменти, математичні функції, побудовані на основі торгових даних (наприклад, ціни, обсягів торгів тощо). Спираючись на їх аналіз, трейдер приймає рішення про купівлю чи продаж активів.

Дивлячись на графік, трейдер може помітити зміну тенденції на ринку, надходження великого гравця, сигнали до активних дій.

Існує безліч різних індикаторів теханалізу . Найбільш популярні – Індекс відносної сили (RSI), індикатор MACD, середні ковзаючі, стохастичний осцилятор, лінії Боллінджера, рівні Фібоначчі[53].

Найчастіше базою для використання технічних індикаторів є графіки, які бувають трьох типів:

- Лінійні. Такі графіки вважаються найпростішими. Зміна ціни виглядає як ламана лінія, кожна точка на ній – ціна закриття на певному інтервалі. Лінійні графіки поєднують цінові точки в часі, забезпечуючи чітке уявлення про загальні тенденції. Хоча вони дають наочне уявлення про рух цін, вони настільки докладні, як графіки свічок.

- **Бари.** Це графіки, що складаються із серії стовпчиків (барів), які показують ціну відкриття, закриття, а також максимуми та мінімуми в межах одного бару. Вершиною є найвища точка, якою досягла ціна, нижня – мінімальна ціна всередині періоду. Риси зверху і знизу показують, відповідно, ціну відкриття та закриття бару.

- **Японські свічки.** Вигляд інтервального графіка і водночас технічний індикатор, оскільки свічкові формації можна використовуватиме аналізу. Нині «японські свічки» одна із найпоширеніших методів відображення ринкових даних. Вони відбивають як ціну, а й її волатильність. Крім того, свічки можуть підказати найімовірніший напрямок руху ціни.

Свічкові графіки – один із найпопулярніших інструментів технічного аналізу. Кожна свічка відображає ціни відкриття, закриття, максимуму та мінімуму за певний період, наприклад, за день, годину або навіть п'ять хвилин.

Зелена (або біла) свічка вказує на те, що ціна зросла за певний період;

Червона (або чорна) свічка вказує на те, що ціна знизилася протягом певного періоду[51].

Свічкові графіки – потужний інструмент для трейдерів, оскільки вони виявляють тенденції, потенційні розвороти та ключові рівні підтримки та опору. Усе це робить їх безцінними прогнозування майбутнього руху цін.

Кожен тип графіків має свої сильні сторони. Лінійні графіки дають широке уявлення про цінові тенденції, тоді як свічкові графіки та бари дають більш детальну інформацію про рух цін[18].

Крім цього, у технічному аналізі існують так звані патерни — типові фігури (моделі), утворені на графіку ціною чи індикатором. Їхній зміст ґрунтується на постулаті «історія повторюється».

Залежно від тимчасового горизонту теханаліз використовується для різних цілей:

- **Короткостроковий період** – до місяця. На цьому проміжку визначаються точки входу та виходу з позицій. Для того, щоб правильно оцінити ситуацію, необхідно брати до уваги коридори консолідації (тобто стійкі діапазони, в яких

ціна зміцнюється на вибраному проміжку) та осцилятори. Вони допоможуть зрозуміти ступінь перекупленості чи перепроданості паперів. Часто процес прийняття рішень супроводжується вивченням поточного потоку новин, включаючи макростатистику та оцінку квартальної звітності в моменті.

- Середньостроковий період – до року. На графіках можна побачити сформовані постаті технічного аналізу. У цьому проміжку більш важливого значення набувають рівні підтримки та опору, щодо яких відстежуються патерни. Для підтвердження рівнів необхідно оцінювати загальну картину, у тому числі новини щодо емітенту, а також поточні секторальні та економічні тенденції.

- Довгостроковий період – більше року. На такому проміжку легко відстежити трендові рухи, видно великі графічні фігури, такі, як «голова і плечі», «подвійне та потрійне дно» тощо. Важливо, що тут можна побачити психологію ринку, те, як учасники поведуться на довгостроковому часовому проміжку, і зрозуміти, з чим були пов'язані зміни настрою. По ряду інструментів значимість технічного аналізу на довгих відрізках може падати[19].

Хоча технічний аналіз широко використовується на різних ринках, багато фахівців називають його ненадійним інструментом і «пророцтвом, що самовиконується». Цей термін використовується для опису подій, які відбуваються лише тому, що в подібний результат повірила велика кількість людей.

Критики[53] вважають, що якщо велика кількість трейдерів та інвесторів покладаються на ті самі типи індикаторів, такі як лінії підтримки або опору, шанси на те, що ці індикатори спрацюють, збільшуються.

З іншого боку, багато прихильників технічного аналізу стверджують, що кожен трейдер має особливий спосіб аналізу графіків та індикаторів. Згідно з такою думкою, при всій різноманітності даних у великій кількості трейдерів не може виникнути єдиної стратегії.

Однак, незважаючи на роботу з емпіричними даними, на результати технічного аналізу можуть впливати особисті упередження та суб'єктивність. Наприклад, трейдер, який має намір вивести актив, може неусвідомлено підтасовувати результати аналізу, щоб вони відповідали його очікуванням та бажанням. Крім того, технічний аналіз може опинитися неефективним у періоди, коли ринки не мають чітких тенденцій.

Отже, технічний аналіз ґрунтується на використанні графічних та аналітичних методів. У графічному методі використовують різні види графіків: лінійні, свічкові та стовпчикові. Аналітичний метод – це визначення індикаторів: тренду, змінності, моменту, циклу, сили ринку. Значна перевага технічного аналізу – ґрунтування на кількісних даних. Завдяки їм він забезпечує основу для об'єктивного дослідження цінової історії, в той час як фундаментальний аналіз дозволяє тільки будувати припущення на основі якісних даних.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ ВІТЧИЗНЯНИХ БІРЖ

2.1. Аналіз біржового ринку України

У 2021 році організований товарний ринок отримав нові можливості для законної та прозорої торгівлі, а Україна отримала новий регульований сегмент.

Цей процес запустив закон №738-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів»[12], який вніс зміни в низку законів.

Реформа заклала проєвропейський курс уніфікованого підходу до державного регулювання та організації торгівлі продукцією, адже закон №738-ІХ розроблено на виконання зобов'язань за угодою про асоціацію між Україною та Євросоюзом.

З липня 2021 року законодавство передбачає, що вся торгівля стандартизованими товарами (зерно, деревина, пальне) перейшла на ліцензовані біржові майданчики. Це значить, що стандартизовані товари почали торгуватися лише на ліцензованих біржах.

За ліцензування бірж відповідає регулятор – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а біржі здійснюють моніторинг торгів для запобігання маніпулюванню та інсайдерській торгівлі.

Для повноцінної роботи закону №738-ІХ регулятор розробив та привів у відповідність до законодавства 75 нормативно-правових актів. Серед них – нові нормативні акти для товарних майданчиків:

- порядок видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках (рішення №275 від 13 травня 2021 року)[10];

- ліцензійні умови провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах (рішення №276 від 13 травня 2021 року)[7];

- положення про провадження діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах (рішення №380 від 10 червня 2021 року)[9];

- положення про порядок складання, подання та оприлюднення товарними біржами звітних даних (рішення №3 від 13 січня 2022 року)[8].

Також комісія налагодила співпрацю з державними інституціями та міжнародними партнерами задля ефективності реалізації реформи. Зокрема, були підписані:

- угода про взаємодію та співпрацю між НКРЕКП та НКЦПФР;
- меморандум про співпрацю між Держлісагентством та НКЦПФР;
- меморандум про взаєморозуміння між урядом України, ЄБРР, Американською торговельною палатою в Україні та Агентством США з міжнародного розвитку щодо створення національного механізму біржової торгівлі на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

Держава створила належну законодавчу та нормативну бази для прозорого функціонування організованого товарного ринку, але ринок формують самі учасники, попит та пропозиція на певні товари.

Наразі на товарних ринках працюють чотири ліцензовані товарні біржі: Українська енергетична біржа, Українська універсальна біржа, Українська торгова платформа та Українська ресурсна біржа.

За три роки від запуску ринку на товарних біржах було укладено угод на понад 829 млрд грн. Ці цифри показують не лише великі обсяги торгів на біржах, а й свідчать про збільшення обсягів надходжень до держбюджету[1].

За останні роки на біржах найчастіше торгувалися електроенергія – 61,3% від загального обсягу, нафта і дистилати – 14,4% та необроблена деревина – 8,8%(рис.2.1).

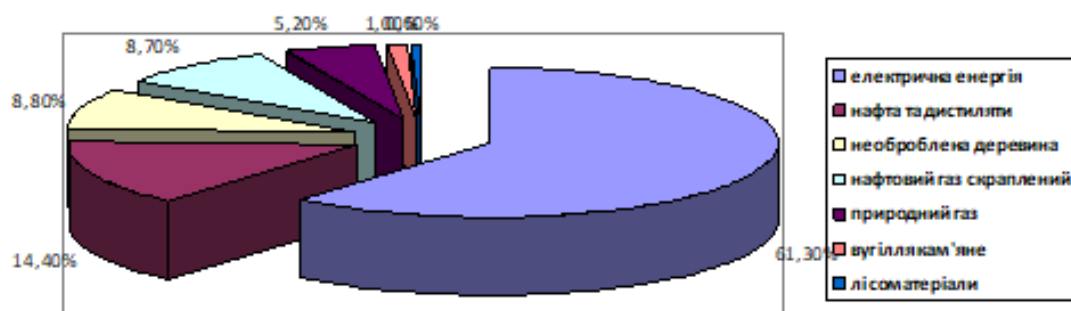

Рис.2.1. Розподіл обсягу торгів на товарних біржах за видами товарів, 2023-2024 роки

Джерело:[1]

Традиційно найбільшу частку біржових торгів утримує електроенергія. Ринок активно розвивається попри виклики війни і Україна впевнено рухається до впровадження найкращих європейських практик у цій галузі.

Рис.2.2. Загальний обсяг торгів на товарних біржах, 2023-2024 роки, млрд грн.

Джерело:[1]

За три роки на біржах було укладено угод на понад 24 млн куб м необробленої деревини та лісоматеріалів на понад 63 млрд грн. Лише у 2023 році цей показник становив 28,8 млрд грн. У першому кварталі 2024-го обсяг

угод порівняно з третім кварталом 2021 року збільшився на 122%, а вартість укладених угод – на 86%.

Улітку 2023 року в Україні був ухвалений закон про REMIT, який є основою для підвищення прозорості та здорової конкуренції на енергетичних ринках і для запобігання зловживанням. Навколо закону про REMIT свої сили та фахову експертизу об'єднали НКРЕКП, НКЦПФР та Антимонопольний комітет, які працюють задля ефективного результату та успішної реалізації норм закону[17].

Рис.2.3. Загальний обсяг торгів електроенергією на товарних біржах, 2023-2024 роки, млрд грн

Джерело:[1]

Закон дозволив поставити ринок деревини на прозорі та конкурентоспроможні рейки. Рівний доступ учасників, конкуренція між покупцями, конфіденційність, відсутність дискримінації, протидія зловживанням зменшують обсяги тіньового ринку та створюють умови для додаткових надходжень у держбюджет.

Учасники ринку позитивно оцінюють результати біржової торгівлі деревиною за останні три роки і відзначають високий рівень роботи ліцензованих товарних бірж.

Протягом останніх п'яти кварталів збільшувалися обсяги (на 35%) і

вартість (на 36%) укладених угод з деревиною та лісоматеріалами фізособами. Це свідчить про прозорість, доступність та відсутність дискримінації в придбанні деревини.

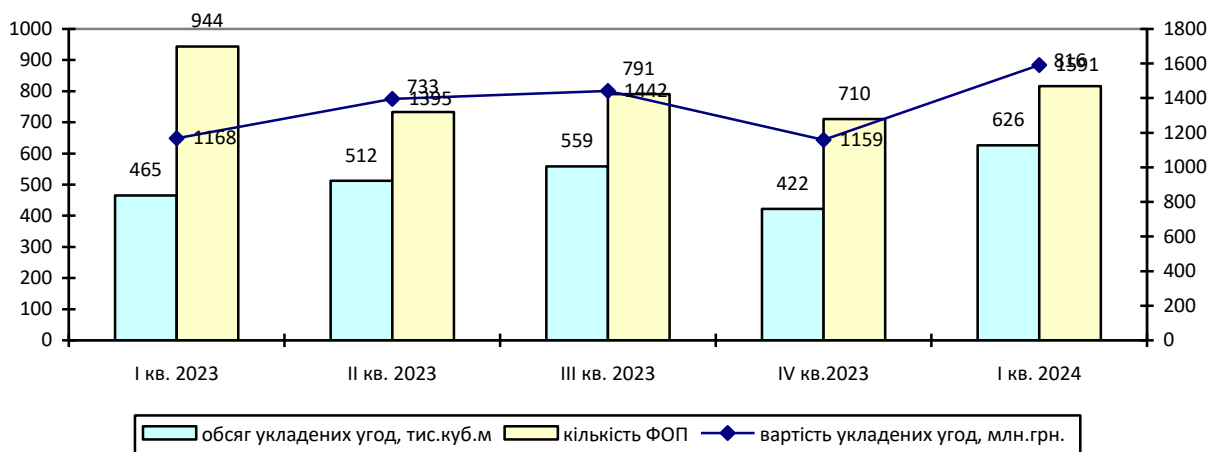

Рис.2.4.Динаміка укладених угод на деревину на біржових ринках України

Джерело:[1]

Військова агресія та введення воєнного стану позначилися на деревообробній галузі, логістичних послугах та енергопостачанні. Навіть у таких умовах регулярні торги дозволяють підтримувати економіку, оскільки чимало підприємств таким чином зберігають робочі місця і можуть вчасно сплачувати зарплату і податки.

Простежується тенденція збільшення обсягів та вартості укладених угод з деревиною. Це дозволяє стверджувати, що нинішній підхід, який полягає в реалізації деревини винятково на організованому товарному ринку, операторами якого є ліцензовані НКЦПФР товарні біржи, довів свою ефективність.

Україна впевнено тримає європейський курс, тож на організованих товарних ринках буде з'являтися дедалі більше європейських механізмів та практик.

За результатами торгів на організованих ринках капіталу протягом січня-вересня 2024 року обсяг торгів фінансовими інструментами склав 461,79 млрд грн (таблиця 2.1), 1037,72 млн доларів США та 128,83 млн Євро.

Протягом січня-вересня 2024 року порівняно з даними аналогічного періоду 2023 року, обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу збільшився на 159,21 млрд грн.

Таблиця 2.1

Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу протягом січня- вересня 2024 року, млн грн

Період	ПФТС	ПЕРСПЕКТИВ А	УБ	Усього
Січень	20913,48	13587,47	3897,91	38398,86
Лютий	28703,73	7273,29	1924,21	37901,23
Березень	27633,86	10334,56	2088,46	40056,87
Квітень	38295,99	10845,44	2522,77	51664,20
Травень	40983,31	21878,75	8043,46	70905,53
Червень	40252,37	17799,60	2578,29	60630,26
Липень	36523,40	17179,27	162,04	53864,71
Серпень	38111,60	13516,21	0,00	51627,82
Вересень	45487,67	11255,87	0,00	56743,54
Жовтень	-	-	-	-
Листопад	-	-	-	-
Грудень	-	-	-	-
Усього	316905,42	123670,46	21217,15	461793,02

Джерело:[1]

Найбільший обсяг торгів на операторах організованих ринків капіталу протягом зазначеного періоду серед фінансових інструментів зафіксовано з ОВДП – 391,94 млрд грн (84,87 % від загального обсягу торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу) (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу з розподілом за видами фінансових інструментів протягом січня- вересня 2024 року, млн грн

Період	Акція	Акція іноземного емітента	Акція КІФ	Корпоративна облігація	Облігація внутрішніх державних позик України	Облігація зовнішніх державних позик України	Облігація іноземної держави	Інвестиційний сертифікат	Облігація підприємства	Державний дериватив	Своп	Облігація іноземного емітента	Облігація внутрішніх місцевих позик	Усього
Січень	12,76	0,45	0,62	1618,18	35225,37	146,37	1389,37	3,11	2,65	0,00	0,00	0,00	0,00	38398,86
Лютий	10,20	0,37	0,20	1424,78	34476,26	7,02	1794,95	104,07	6,06	1,21	76,11	0,00	0,00	37901,23
Березень	3,53	0,92	0,53	1785,77	35316,36	57,80	2736,36	155,06	0,10	0,44	0,00	0,00	0,00	40056,87
Квітень	1,48	1,82	0,28	1773,79	47659,89	124,70	1986,55	105,79	0,51	1,60	7,80	0,00	0,00	51664,20
Травень	4,35	0,28	0,26	899,76	64573,85	13,87	3460,88	405,02	348,66	0,37	1198,23	0,00	0,00	70905,53
Червень	7,61	5,71	0,23	381,37	52669,21	68,71	3745,54	1058,30	4,94	0,05	2637,32	51,28	0,00	60630,26
Липень	0,14	1,44	0,10	250,20	44414,80	219,80	5262,80	547,58	0,00	0,10	3119,72	48,03	0,00	53864,71
Серпень	0,00	0,39	19,00	188,16	44046,23	65,48	4433,51	475,44	1,45	0,00	2391,26	6,90	0,00	51627,82
Вересень	0,13	0,18	51,88	347,45	33554,70	2,25	19606,04	293,80	3,41	0,00	2774,65	6,20	102,85	56743,54
Жовтень	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Листопад	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Грудень	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	40,19	11,55	73,10	8669,47	391936,68	705,99	44415,99	3148,17	367,76	3,77	12205,09	112,41	102,85	461793,02

Джерело:[1]

Протягом січня-вересня 2024 року найбільші обсяги торгів фінансовими інструментами спостерігалися на двох операторах організованих ринків капіталу «ПЕРСПЕКТИВА» та «ПФТС», обсяг становив 440,58 млрд грн (95% від вартості торгів фінансовими інструментами) (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу з розподілом за видами фінансових інструментів (у розрізі операторів організованих ринків капіталу) протягом січня-вересня 2024 року, млн грн

	Акція	Акція іноземного емітента	Акція КІФ	Корпоративна облігація	Облігація внутрішніх державних позик України	Облігація зовнішніх державних позик України	Облігація іноземної держави	Інвестиційний сертифікат	Облігація підприємства	Державний дериватив	Своп	Облігація іноземного емітента	внутрішніх місцевих позик	Усього
ПФТС	16,67	2,03	0,50	7340,44	264619,64	373,55	31507,95	3115,36	0,00	0,00	9737,66	88,78	102,85	316905,42
ПЕРСПЕКТИВА	0,00	0,03	70,44	570,11	110658,20	196,43	11704,02	6,11	358,53	0,00	91,02	15,57	0,00	123670,46
УБ	23,52	9,50	2,16	758,92	16658,84	136,02	1204,03	26,70	9,23	3,77	2376,40	8,06	0,00	21217,15
Усього	40,19	11,55	73,10	8669,47	391936,68	705,99	44415,99	3148,17	367,76	3,77	12205,09	112,41	102,85	461793,02

Джерело:[1]

Протягом січня-вересня 2024 року 97% торгів фінансовими інструментами відбувались на вторинному ринку (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Обсяг торгів фінансовими інструментами на операторах організованих ринків капіталу за видами ринку протягом січня-вересня 2024 року, млн грн

	Первинний ринок (розміщення цінних паперів)		Вторинний ринок (обіг цінних паперів)			Строковий ринок	Усього
	Спотовий ринок	Усього на первинном у ринку	Ринок РЕПО	Спотовий ринок	Усього на вторинном у ринку		
ПФТС	400,00	400	110795,36	195972,40	306767,76	9737,66	316905,42
ПЕРСПЕКТИВА А	0,00	0	15260,50	108318,94	123670,46	91,02	123670,46
УБ	0,00	0	6248,12	12592,62	18840,74	2376,40	21217,15
Усього	400,00	400	132303,98	316883,96	449278,96	12205,09	461793,02

Джерело:[1]

У січні-вересні 2024 року обсяг торгів на поза організованому ринку капіталу зменшився на 25,57 млрд грн порівняно з аналогічним періодом 2023 року та становив 649,75 млрд грн.

Загальний обсяг торгів на ринках капіталу у січні-вересні 2024 року збільшився на 133,64 млрд грн порівняно з відповідним показником минулого року та становив – 1111,55 млрд грн та 1037,72 млн доларів США та 128,83 млн Євро.

У найближчих планах регулятора – реалізація нових фінансових інструментів, розбудова тісної співпраці з усіма партнерами та створення зручних умов для бізнесу щодо збільшення асортименту товарів. Прозоре ціноутворення та законна торгівля формують конкурентоспроможний та інвестиційно привабливий ринок.

Отже, у 2021 році було прийнято низку нормативних активів, які позитивно вплинуло на організацію біржової торгівлі на товарних ринках України. Нині на товарних ринках працюють чотири ліцензовані товарні біржі: Українська енергетична біржа, Українська універсальна біржа, Українська торгова платформа та Українська ресурсна біржа. Серед операторів ринку капіталу в Україні діють три біржі: Українська біржа, ПФТС та Перспектива. У 2023 році торгівля на біржовому ринку була більш активною ніж у 2022 році, що вказує на підвищення інвестиційної привабливості України.

2.2.Фундаментальний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України

Своєчасне та вичерпне розкриття інформації — одна з пріоритетних задач ПФТС. Всі зацікавлені сторони, звернувшись до ПФТС, можуть отримати достовірну та вичерпну інформацію про торги на Фондовій біржі ПФТС.

Основними джерелами торговельної інформації є офіційний сайт ПФТС (www.pfts.ua), інформаційно-аналітичні продукти ПФТС («Звіт-1»),

інформаційно-аналітичні продукти інформаційних агентств з якими ПФТС уклала відповідні угоди[6].

«Звіт-1» — інформація про щоденні результати торгів у ПФТС. Поширюється в електронній формі на щоденній основі. Наприкінці тижня розсилається файл із тижневими результатами торгів.

Паралельно з самостійним розкриттям інформації, ПФТС веде активну роботу з поширення даних про стан організованого фондового ринку України по каналах традиційних дистриб'юторів фінансової інформації як в Україні (інформаційні агенції «Інтерфакс», «Українські новини», «УНІАН», «Лігабізнесінформ», «Укрінформ» та ін.), так і за її межами (інформаційні агенції Thomson Reuters, Bloomberg, SIX Financial Information та ін.).

Технологічно торговельна система біржі ПФТС складається з:

- «Ринок котировок»;
- «Ринок заявок»;
- «Ринок РЕПО»;
- «БТМ деривативних контрактів».

Торги на цих ринках відбуваються щоденно у режимі онлайн.

Таблиця 2.5

Обсяг торгів на біржі ПФТС за період 01.01.2024-13.11.2024 року

	Обсяг торгів	Валюта	Кількість контрактів
1	2	3	4
Всього, EUR	105 671 143,08	EUR	111
Облігації внутрішніх державних позик України	105 671 143,08	EUR	111
Всього, UAH	388 407 073 238,27	UAH	22539
Облігації внутрішніх державних позик України	322 940 660 204,86	UAH	19204
Облігації іноземної держави	36 283 313 718,84	UAH	972
Свопи	17 760 919 230,00	UAH	206
Корпоративні облігації	7 432 628 534,59	UAH	559
Інвестиційні сертифікати	3 357 199 800,41	UAH	555
Облігації зовнішніх державних позик України	384 206 846,54	UAH	853
Облігації внутрішніх місцевих позик	102 850 000,00	UAH	1
Облігації іноземного емітента	88 776 274,00	UAH	6

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4
Акції корпоративного інвестиційного фонду	30 652 477,45	UAH	85
Акції	25 494 139,43	UAH	87
Державні деривативи	372 012,15	UAH	11
Всього, USD	900 287 354,67	USD	814
Облігації внутрішніх державних позик України	900 287 354,67	USD	814

Джерело:[6]

Для участі у торгах на цих ринках учасники торгів депонують за участю Розрахункового центру активи (цінні папери та грошові кошти), які відображаються на торговельному рахунку учасника торгів в торговельній системі та можуть бути використані учасником торгів для укладання та\або виконання своїх зобов'язань за укладеними контрактами на одному або декількох ринках Фондової біржі ПФТС.

Також на Фондовій біржі ПФТС проводяться різні аукціони: аукціони Виконавчої служби Міністерства юстиції України, аукціони ФГВФО, аукціони в процесі первинного розміщення (IPO) тощо.

У жовтні 2024 р. на ФБ «Перспектива» укладено 14,50 тис угод на суму 12,11 млрд грн.(-5% до вересня 2024 р.), з початку року – 141,76 тис угод на суму 147,41 млрд грн. (+9% до січня-жовтня 2023 р.).

Сукупно на фондових біржах України у жовтні 2024 р. укладено 17,69 тис угод на суму 69,2 млрд грн.(+9% до вересня 2024 р.), з початку року – 285,57 тис угод на суму 579,7 млрд грн (+42% до січня-жовтня 2023 р.)[33].

У структурі торгів на ФБ «Перспектива» з початку року традиційно домінують боргові інструменти: держоблігації – 90,61%, облігації підприємств, іноземних емітентів та держав – 9,21%, акції та цінні папери ІСІ – 0,12%, деривативи – 0,06%. На біржовому фондовому ринку загалом також спостерігаються торги переважно у борговому сегменті: держоблігації – 86,46%, облігації підприємств, місцевих позик, іноземних емітентів та держав – 9,91%, акції та цінні папери ІСІ – 0,62%, деривативи – 3,01%.

Частка ФБ «Перспектива» січні-вересні складає: у загальному біржовому обороті 25%, у т.ч. щодо держоблігацій 27%, щодо облігацій підприємств, іноземних емітентів та держав - 24%, у загальній кількості угод – 50%.

Обсяг торгів на ФБ «Перспектива» у жовтні 2024 року порівняно з вереснем 2024 року скоротився на 5%, кількість угод – зросла на 27%. 6,53% торгів проведено на ринку РЕПО, 0,19% - на ринку заявок, 92,45% - на адресному ринку, 0,83% - на ринку розміщення.

Таблиця 2.6

Результати торгів ФБ «Перспектива» за січень-жовтень 2024 року в розрізі фінансових інструментів

Вид фінансових інструментів	Обсяг торгів			Кількість договорів	
	млн грн	Зміна до попереднього року, %	Частка у загальному обсягу торгів, %	шт.	Зміна до попереднього року, %
Держоблігації України	133 568,82	+11,9%	90,61%	130 286	+53,2%
- ОВДП у гривні	117 797,57	+12,8%	79,91%	129 970	+53,6%
- ОВДП у валюті	15 574,82	+4,1%	10,57%	300	-25,4%
- ОЗДП	196,43	+100,0%	0,13%	16	+100,0%
Облігації іноземної держави	12 390,09	-19,9%	8,41%	312	+20,9%
- США	10 162,95	-34,3%	6,90%	296	+14,7%
- Німеччина	2 060,52	+100,0%	1,40%	9	+100,0%
- Франція	166,61	+100,0%	0,11%	7	+100,0%
Облігації іноземних емітентів	15,57	-65,0%	0,01%	2	-66,7%
Облігації українських емітентів	1 174,24	+1125,6%	0,80%	10 679	+82046,2%
Акції КІФ	164,30	+100,0%	0,11%	14	+100,0%
Акції іноземного емітента	0,04	+100,0%	0,00%	2	+100,0%
Інвестиційні сертифікати	7,64	+100,0%	0,01%	463	+100,0%
Валютні свопи	91,02	+100,0%	0,06%	2	+100,0%
ВСЬОГО	147 411,81	+9,2%	100,00%	141 760	+66,2%
- Ринок заявок	657,17	+9,2%	0,45%	84	+265,2%
- Адресний ринок	130 512,20	+5,3%	88,54%	132 731	+56,0%
- Ринок РЕПО	16 051,42	+54,0%	10,89%	8 942	+4813,2%
- Ринок своп	91,02	+100,0%	0,06%	2	+100,0%
- Ринок розміщення	100,00	+100,0%	0,07%	1	+100,0%

Джерело:[33]

Обсяг торгів на ФБ «Перспектива» порівняно з аналогічним періодом 2023 року зріс на 9%, кількість угод - у 1,7 рази.

Протягом жовтня договори на ФБ «Перспектива» уклалися з 77 фінансовими інструментами (+1 до вересня), з початку 2024 року – з 137 (+64 до січня-жовтня 2023 р.).

Ціна природного газу на відкритому оптовому ринку формується на основі котирувальних цін ТОВ «УЕБ». На сьогодні Українська енергетична біржа – єдине джерело ринкових цін на природний газ.

Таблиця 2.7

Котирувальні ціни на природний газ станом на 12.11.2024 року

Ресурс	Дата (остання дата продажу)	Умови постачання	Умови оплати	Обсяг продажу, тис. куб. м.	Котирувальна ціна, грн. за тис. куб. м.
грудня 2024	08.11.2024	ГТС	Передоплата	5 000,00	14 675,00 1,91%
грудня 2024	13.11.2024	ГТС	Післяплата	3 300,00	14 414,85 0,19%
листопада 2024	30.10.2024	ГТС	Передоплата	250,00	14 916,67 0,29%
листопада 2024	28.10.2024	ГТС	Післяплата	3 900,00	14 938,21 0,01%
жовтня 2024	03.10.2024	ГТС	Передоплата	5 100,00	14 525,00 0,85%
жовтня 2024	18.10.2024	ГТС	Післяплата	5 400,00	15 030,84 0,21%
жовтня 2024	10.10.2024	ПСГ	Післяплата	300,00	14 540,00 0,00%

Таблиця 2.8

Котирувальні ціни на природний газ на умовах поставки «комерційний вузол обліку природного газу» станом на 12.11.2024 року

Ресурс	Дата (остання дата продажу)	Умови постачання	Умови оплати	Обсяг продажу, тис. куб. м.	Котирувальна ціна, грн. за тис. куб. м.
квітня 2025	16.10.2024	ВОГ	Післяплата	92,82	15 780,00
березня 2025	16.10.2024	ВОГ	Післяплата	95,91	15 780,00
лютого 2025	16.10.2024	ВОГ	Післяплата	86,63	15 780,00
січня 2025	16.10.2024	ВОГ	Післяплата	95,91	15 780,00
грудня 2024	16.10.2024	ВОГ	Післяплата	95,91	15 780,00
листопада 2024	29.10.2024	ВОГ	Післяплата	360,00	15 453,00 2,12%
жовтня 2024	25.09.2024	ВОГ	Післяплата	300,00	15 160,00 12,40%

Джерело:[30]

Пшениця - це одна з найважливіших зернових культур у світі. Вона є основою для виробництва хліба, макаронних виробів та багатьох інших продуктів. Крім того, фуражна пшениця використовується як корм для тварин, що робить її ще більш важливою для аграрного сектору.

Продаж пшениці є невід'ємною складовою вітчизняного агроринку. Сьогодні аграріям більше не потрібно витратити купу часу на пошук потенційних покупців, аналіз ринкової ситуації та інших важливих аспектів. Завдяки біржовим торгам на Українській універсальній біржі, продати пшеницю - як продовольчу, так і фуражну - можна надзвичайно швидко та вигідно.

УУБ об'єднує усіх учасників ринку, надаючи доступ до актуальної інформації про ціни, попит та пропозицію. Це дозволяє аграріям зосередитися на вирощуванні високоякісної пшениці, а не на різних аспектах її продажу. Вся необхідна інформація знаходиться в одному місці, що значно спрощує процес реалізації продукції[32].

Саме тому використання Української універсальної біржі дозволяє аграріям не тільки економити час, але й отримувати максимальну вигоду від продажу пшениці. Це ефективний та зручний спосіб реалізації зернових, який відповідає вимогам сучасного ринку.

На ринку пшениці 2 класу індикативи здебільшого знаходилися на попередньому рівні з незначним послабленням на завершення тижня, тоді як на пшеницю 3 і 4 класу якості прослідковувалося поступове підвищення.

Ціни на кукурудзу протягом звітного періоду демонстрували відносну стабільність. Проте, активна збиральна кампанія та збільшення пропозиції на внутрішньому ринку чинили тиск на індикативи. Водночас активний попит з боку внутрішніх споживачів та експортерів, а також зростання цін на експортному ринку стримували падіння. Більшість аграріїв очікували подальшого зростання і тому обмежували продажі.

Рис.2.5. Тижневий тренд зернових та олійних культур

Джерело:[27]

«Недостатня пропозиція пшениці на ринку, поєднана з високим попитом з боку борошномелів та експортерів, призвела до стійкого зростання цін. Після тимчасового зниження вартості на олійні культури, індикативи на завершення тижня демонстрували зростання. Головними причинами такого розвитку подій стали активні торги на внутрішньому ринку та підвищення цін рослинних олій на експортному ринку», - зазначають аналітики УУБ[2].

«Нестача пропозиції зерна змушувала борошномелів постійно підвищувати закупівельні ціни. Проте, деякі борошномели, стикнувшись із труднощами у продажу готової продукції, утрималися від значного підвищення цін на сировину. Ринок кукурудзи минулого тижня характеризувався стриманою динамікою, коливаючись у межах встановленого діапазону.

Спостерігалася певна нестабільність, зумовлена як експортними факторами, так і просуванням збиральної кампанії», - зазначають аналітики УУБ[27].

Торги четверга, 31 жовтня, продемонстрували неоднозначну картину на ринку зернових. Незважаючи на позитивний вплив експортного попиту, ф'ючерси на соєві боби в Чикаго зросли лише незначно. При цьому, ціни на кукурудзу продемонстрували волатильну динаміку, а пшениця завершила торги зниженням.

«Ринкові настрої щодо зниження експортних цін на пшеницю країни-терориста чинили тиск на ринок. Щотижневі обсяги експортних продажів склали 411,4 тис. тонн, що є найнижчим показником за п'ять тижнів», - додають аналітики УУБ[2].

У п'ятницю, 8 листопада, кукурудза та соєві боби вирости після того, як дані про попит і пропозицію USDA знизили оцінки врожайності, виробництва та кінцевих запасів у США за минулий місяць.

«Ф'ючерси на ринку пшениці на завершення торгів дещо знизилися на тлі поліпшення глобальних погодних умов для врожаю. Груднева пшениця в Чикаго подорожчала на один пенні до \$5,72/bu, у грудневому Канзас-Сіті подешевшала до \$5,64/bu, а в грудневому Міннеаполісі впала до \$5,97/bu», - додають аналітики УУБ[2].

Масштабне вторгнення росії суттєво вплинуло на економіку лісової та деревообробної промисловості України. Бойові дії у 2022 році негативно вплинули на обсяги заготівлі ділового круглого лісу (зменшення на 22%), зокрема хвойних порід (зменшення на 26%) та спричинили збільшення заготівлі дров паливних (зростання на 3%). З іншого боку, спостерігалось зростання обсягів реалізації дров через постійні відключення електроенергії в регіонах, де є можливість встановити твердопаливні котли для опалення будинків дровами. Загальне падіння заготівлі та реалізації деревини на 10-15% за 2022 рік свідчить про значний вплив конфлікту на економіку та управління ресурсами країни. Значне зменшення обсягів реалізації ділового лісу-кругляка призвело до суттєвого зменшення прибутку лісгоспів.

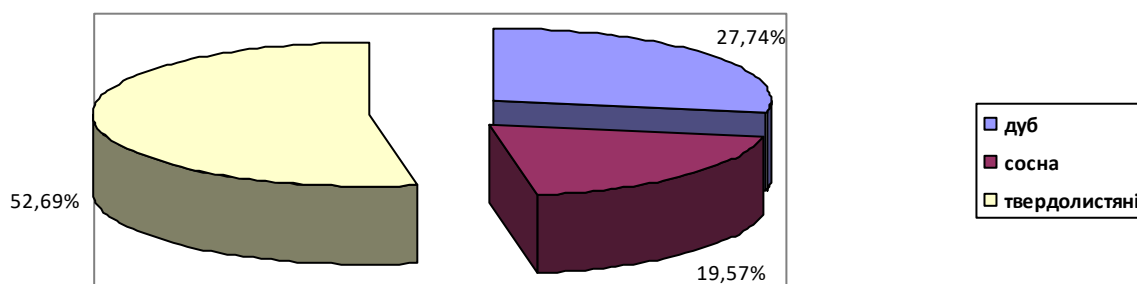

Рис.2.7. Структура обсягів продажів Сумської області за видами деревини у жовтні 2024 року

Джерело: [2]

Задля створення національного бенчмарку на необроблену деревину та зросту рівня прозорості ринку Українська універсальна біржа розраховує і публікує місячні та тижневі індекси цін на круглі лісоматеріали та деревину дров'яну на основі даних за результатами біржових торгів.

Індекси цін на круглі лісоматеріали розраховуються по найпопулярнішим породам деревини та враховують середньозважені ціни по класам якості відповідної породи. Індекси цін на деревину дров'яну розраховуються за видами (для промислового та непромислового використання) та групами порід за принципом середньозваженості.

Таблиця 2.9

Тижневий індекс середньозважених цін на деревину дров'яну

Період (Тиждень)	Деревина дров'яна ПВ	Деревина дров'яна НІ 1 група	Деревина дров'яна НІ 2 група	Деревина дров'яна НІ 3 група
07.10-11.10	1 282,18	1 233,13	924,79	574,19
14.10-18.10	1 189,30	1 434,01	806,46	1 128,71
21.10-25.10	1 194,87	1 238,68	800,80	784,42
28.10-01.11	1 226,81	1 279,78	985,97	880,46
04.11-08.11	1 217,72	1 390,49	1282,86	880,46

Джерело: [2]

Таблиця 2.10

Тижневий індекс середньозважених цін на круглі лісоматеріали

Період (Тиждень)	Сосна	Вільха	Дуб	Береза	Бук	Ялиця	Ялина	Ясен
07.10-11.10	2 729,14	3 062,18	20 075,57	3 173,16	3 909,83	3 431,39	3 008,40	5 752,53
14.10-18.10	3 070,86	2 858,47	23 923,62	3 283,51	4 121,16	3 431,39	2 785,46	5 602,20
21.10-25.10	3 252,31	2 898,85	26 323,98	3 304,34	3 860,01	2 810,62	3 118,28	5 541,86
28.10-01.11	3 324,63	3 246,50	18 571,76	3 386,82	4 100,31	2 956,42	3 011,80	5 184,48
04.11-08.11	3 159,49	3 131,43	8 139,50	2 893,05	4 294,49	2 956,42	3 011,80	3 504,23

Джерело:[2]

За 9 місяців 2024 року на Українській ресурсній біржі за напрямком «Необроблена деревина та пиломатеріали» було проведено 305 результативних торгів, за підсумками яких укладено 3407 угод з купівлі-продажу необробленої деревини, деревини дров'яної та пиломатеріалів.

Таблиця 2.11

Результати аукціонів з реалізації деревини на УРБ за 9 місяців 2024 року

Період	К-сть проведен их торгів	Обсяг реалізованої продукції, куб.м	Вартість реалізації, грн.	К-сть укладених угод, шт.
Січень	7	3 140,00	4 148 680,00	28
Лютий	23	33 174,20	39 662 850,00	173
Березень	18	9 294,587	14 071 549,16	183
Квітень	28	5 813,11	11 519 278,95	165
Травень	31	6 585,12	14 102 739,02	371
Червень	29	25 534,859	39 671 498,87	901
Липень	56	14 300,210	32 347 021,62	526
Серпень	61	8 796,800	19 967 883,20	447
Вересень	52	10 459,500	23 158 983,36	613
Разом	305	117 098.394	199 012 221.43	3407

Джерело:[2]

Найбільший обсяг реалізації деревини був зафіксований у лютому та червні (разом - 50% загального обсягу реалізації за звітний період). Реалізація продукції здійснювалася підприємствами – постачальниками з 7-ми областей. Найбільші обсяги реалізації деревини припадають на Сумську та Львівську області, які займають 74% та 12% від загального обсягу реалізації відповідно.

Таблиця 2.12

Показники торгівлі на УРБ деревиною за категоріями товару, 9 місяців
2024 року

Категорія товару	Обсяг угод, куб. м	Вартість угод, тис. грн.	К-сть угод, шт.
Необроблена деревина (круглі лісоматеріали)	71987.202	145426,5	3091
Деревина дров'яна ПВ	39199.000	33 011,8	195
Деревина дров'яна НП	2563.500	2 467,4	30
Пиломатеріали	3348.692	18 106,5	91

Джерело:[31]

Найбільша питома вага у структурі реалізації за породами деревини припадає на сосну (72% загального обсягу продажу за звітний період).

Отже, фондові біржі України ПТФС та ПЕРСПЕКТИВА орієнтовані на торгівлю цінними паперами як внутрішніми так і зовнішніми. Також на Фондовій біржі ПФТС проводяться різні аукціони: аукціони Виконавчої служби Міністерства юстиції України, аукціони ФГВФО, аукціони в процесі первинного розміщення (ІРО) тощо. Державні облігації найбільшу частку мають на ПТФС, частка фондової біржі ПЕРСПЕКТИВА в межах 25%. Ціна природного газу в Україні формується на Українській енергетичній біржі, Українська ресурсна біржа більш орієнтована на продаж деревини, Українська універсальна біржа спеціалізується як на продажу деревини так і агропромислової продукції.

2.3.Технічний аналіз біржових котирувань цінних паперів на біржовому ринку України

Фондова біржа ПФТС є найбільшою фондовою біржею України. Біржа є членом-кореспондентом Всесвітньої федерації фондових бірж і членом Міжнародної асоціації бірж СНД. Аукціони проводяться в електронному

вигляді в робочі дні з 11:00 до 17:00. Київський час (GMT+2). За результатами аукціонів розраховується та публікується індекс ПФТС.

Індекс ПФТС — український фондовий (біржовий) індекс, який розраховується щодня за підсумками торгів ПФТС на основі середньозважених цін угод. Індекс ПФТС разом з індексом UX є основним індикатором стану фінансового ринку України. До «індексного кошика» входять найбільш ліквідні акції, за якими здійснюється найбільша кількість угод. Список акцій для розрахунку індексу формується Індексним комітетом ПФТС на основі даних про ринкову капіталізацію, обсяги торгів, кількість угод та інших факторів, що впливають на ліквідність акцій[34].

1 жовтня 1997 року є базовим періодом, з якого починається розрахунок індексу ПФТС. Станом на серпень 2007 року індекс ПФТС становив близько 1000.

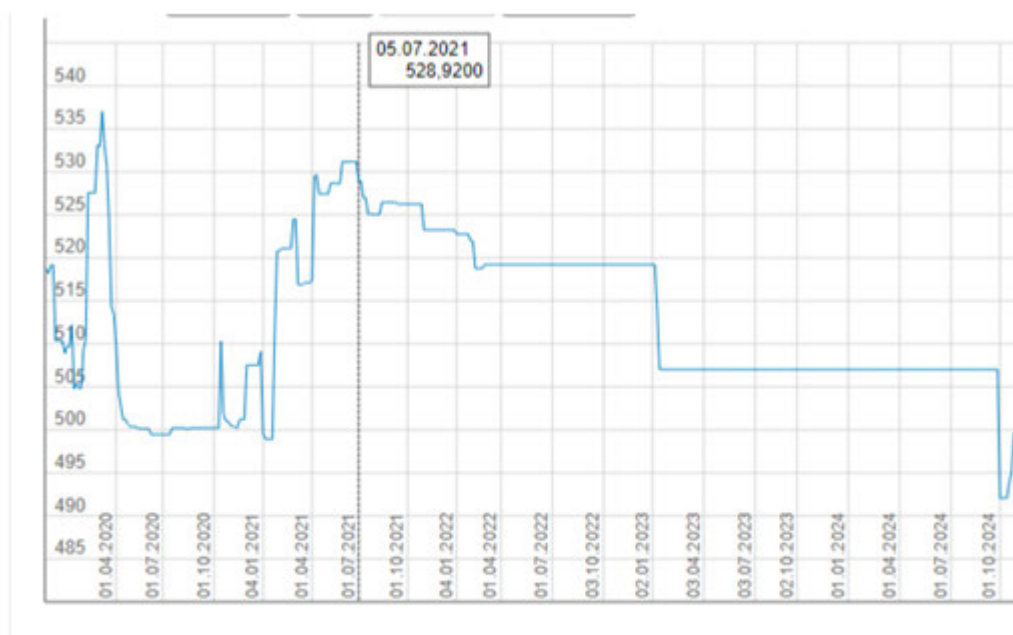

Рис.2.8. Динаміка індексу ПФТС за останні п'ять років

Джерело:[34]

Як видно на рис.2.8, максимальний курс індексу ПФТС спостерігаємо 05.07.2021 року 528,9200, протягом 2022 року, починаючи з 24.02.2022 індекс не змінювався і склав 519,2009, протягом 2023 року 507,0270, і з 02.10.2024

року знизився до 492,0769, з 05.11.2024 року індекс стабілізувався і склав 499,6980.

Індекс UX (індекс Української фондової біржі) — український фондовий індекс, який розраховується за результатами торгів на Українській фондовій біржі. Розрахунок і публікація індексу UX почалася 27 квітня 2009 року. Значення індексу розраховувалося з початку торгів 26 березня 2009 року, і на цю дату значення індексу було прийнято рівним 500. Індекс разом з індексом ПФТС є основними індикаторами стану фінансового ринку України. Зараз індекс UX розраховується на основі цін 15 акцій "блакитних фішок" України - акцій найбільших українських компаній, лідерів у своїх галузях[34].

Проте, 05.06.2024 року НКЦПФР анулювала ліцензію Української біржі через наявність у складі бенефіціарів підсанкційної особи, тому в даний час Українська біржа не працює.

Таблиця 2.13

Хід торгів облігаціями внутрішньої державної позики на біржі ПТФС

Котирування станом на: 13.11.2024 16:50:00

Код паперу	Купівля (Bid)		Продаж (Offer)		Накопичений купонний дохід	Останнє котирування
	Ціна без НКД	Дохідність, % річних	Ціна без НКД	Дохідність, % річних		
1	2	3	4	5	6	7
204150	1 001,19	14,95	1 003,91	14,00	33,51	13.11.2024 16:15:00
207518			875,86	16,60	45,18	13.11.2024 16:50:00
218531	954,46	16,75	964,33	15,90	0,00	13.11.2024 16:15:00
227094	1 002,84	13,50			86,65	13.11.2024 16:00:00
227102	1 020,99	16,00			94,95	13.11.2024 16:00:00
227185	1 012,83	15,75			22,62	13.11.2024 16:00:00
227193	1 024,86	16,50			53,04	13.11.2024 16:00:00
227201	1 032,20	16,75			3,80	13.11.2024 16:00:00
227490	1 040,00	16,75			45,58	13.11.2024 16:00:00
227656	1 006,05	15,00	1 008,76	13,50	63,75	13.11.2024 16:00:00
228043	1 045,17	17,25			60,77	13.11.2024 16:00:00
228381	1 043,35	17,25			3,69	13.11.2024 16:00:00
228449	1 015,68	16,00	1 020,91	15,00	73,94	13.11.2024 16:00:00
228811	1 041,17	17,25			22,14	13.11.2024 16:00:00
228910	1 013,88	16,50	1 022,92	15,00	55,85	13.11.2024 16:00:00
229116	1 033,77	17,75			39,92	13.11.2024 16:00:00
229264	1 013,99	16,75	1 026,15	15,20	13,69	13.11.2024 16:00:00
229470	997,42	13,49			0,00	13.11.2024 16:00:00
230023			1 005,72	1,50	5,54	13.11.2024 15:25:00
230106	1 010,42	1,75			6,39	08.11.2024 12:40:00
230106			1 010,03	1,75	7,03	13.11.2024 15:20:00
230213	1 002,78	15,50	1 006,96	14,20	29,08	13.11.2024 16:00:00

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6	7
230262	1 015,58	16,75	1 023,11	16,00	50,77	13.11.2024 16:00:00
230270	1 025,85	18,00	1 045,43	17,00	64,04	13.11.2024 16:00:00
230635	1 001,87	15,75	1 007,96	14,35	6,25	13.11.2024 16:00:00
230809	1 010,34	16,75	1 018,59	16,00	26,15	13.11.2024 16:00:00
231187	999,13	16,00	1 003,95	15,00	67,45	13.11.2024 16:00:00
231195	1 005,43	18,00	1 030,66	16,75	37,02	13.11.2024 16:15:00
2312K7	991,10	16,50	1 000,51	15,15	25,48	13.11.2024 16:00:00
231559	988,63	17,00	1 001,08	16,00	65,45	13.11.2024 16:00:00
231625	989,33	18,00	1 006,07	17,25	42,00	13.11.2024 16:00:00
231864			1 009,01	3,50	10,63	13.11.2024 15:25:00
232896	1 031,99	14,20			3,86	08.11.2024 15:40:00
232912	1 041,45	15,35			16,86	08.11.2024 15:40:00
233332			1 007,19	15,20	5,85	13.11.2024 16:50:00

Джерело:[28]

Найвища дохідність 12.11.2024 року на торгах відмічена по тікеру 231625, що є облігаціями внутрішньої державної позики з датою погашення 09.02.2028 року, загалом, 12.11.2024 року було продано лише 30 даних облігацій. 13.11.2024 року торгівля даним цінним папером була більш активною, хоч і до кінця дня дохідність знизилась до 16,8%.

Таблиця 2.14

Опис цінного паперу 204150

Вид цінного папера	Облігації внутрішніх державних позик України
ISIN	UA4000204150
Назва емітента	Міністерство Фінансів України
Код ЄДРПОУ	00013480
Адреса	Київ, 01008, вул. Грушевського, 12/2
Галузь промисловості	Financials
Ознака лістингу	лістинговий
Розмір лоту, шт.	1
Номінал, УАН	1000
Кількість цінних паперів у випуску, шт.	41080407
Дата погашення	26.02.2025
Номер реєстрації випуску	80
Дата реєстрації випуску	31.01.2001
Статус	В торгівлі
Дата включення в Список	12.06.2019
Дата виключення із Списку	

Джерело:[16]

Облігації внутрішньої державної позики за тикетом 204150 мають дохідність в межах 14%, тобто середню, що зумовило підвищення дохідності до кінця торгового дня 12.11.2024 року до 1003,97 грн за акцію(табл..2.16).

Таблиця 2.15

Результати котирування цінного паперу 204150

Дата	12.11.2024
Валюта розрахунків	UAH
MAX BID	1003.24
Обсяг MAX BID, шт.	500
MIN ASK	999.64
Обсяг MIN ASK, шт.	318
Останній біржовий курс	
Дата	12.11.2024
Валюта розрахунків	UAH
Біржовий курс	1036.3125
Капіталізація	42572139279

Джерело:[16]

Таблиця 2.16

Біржові котирування результатів торгів державними облігаціями на фондовій біржі ПТФС за 12.11.2024 року

Дата	Ідентифікатор контракту	Код (тікер)	Ціна	Валюта	Доходність, %	Обсяг, шт.	Обсяг	Ринок *
12.11.2024	912916	204150	900,16	UAH		214300	199991189,00	REPO,RWRC
12.11.2024	912917	204150	899,07	UAH		214300	201062174,68	REPO,RWRC
12.11.2024	912919	204150	900,16	UAH		176800	164995064,00	REPO,RWRC
12.11.2024	912920	204150	899,61	UAH		176800	165436851,84	REPO,RWRC
12.11.2024	912934	204150	920,90	UAH		52413	50 000 429,61	REPO
12.11.2024	912935	204150	919,74	UAH		52413	50 258 626,53	REPO
12.11.2024	912941	204150	1001,22	UAH	14,95	318	328 904,22	ODM
12.11.2024	912944	204150	1001,66	UAH	14,80	30500	31559265,00	ND
12.11.2024	912978	204150	1003,82	UAH	14,05	1	1 036,89	ND
12.11.2024	912979	204150	1003,82	UAH	14,05	5	5 184,45	ND
12.11.2024	912986	204150	1003,82	UAH	14,05	861	892 762,29	ND
12.11.2024	912990	204150	1003,24	UAH	14,25	500	518 155,00	ODM
12.11.2024	913010	204150	1003,97	UAH	14,00	10	10 370,40	ND
12.11.2024	913011	204150	1003,97	UAH	14,00	6	6 222,24	ND
12.11.2024	913012	204150	1003,58	UAH	14,13	7	7 256,55	ND
12.11.2024	913064	204150	1003,10	UAH	14,30	965	999 904,05	ND

*ODM - контракт укладено на ринку заявок (на підставі безадресних заявок)

QDM - контракт укладено на ринку котирувань на підставі безадресної заявки (адресованої всім учасникам торгів)

ND - контракт укладено на ринку котирувань на підставі двох адресних заявок

REPO - контракт укладено на ринку РЕПО

A - контракт укладено за результатами аукціону

Джерело:[28]

Проте, максимальний обсяг тікету 204150 було придбано за ціною 900,16 грн та 899,07 грн. на ринку РЕПО. Тобто, максимальна кількість проданих державних цінних паперів реалізована на ринку РЕПО.

Електрична енергія є найбільш затребуваним товаром на енергетичному ринку, у зв'язку зі значним пошкодженням вітчизняної інфраструктури ціни на електричну енергію 2023 та 2024 року відрізняються(рис.2.9)

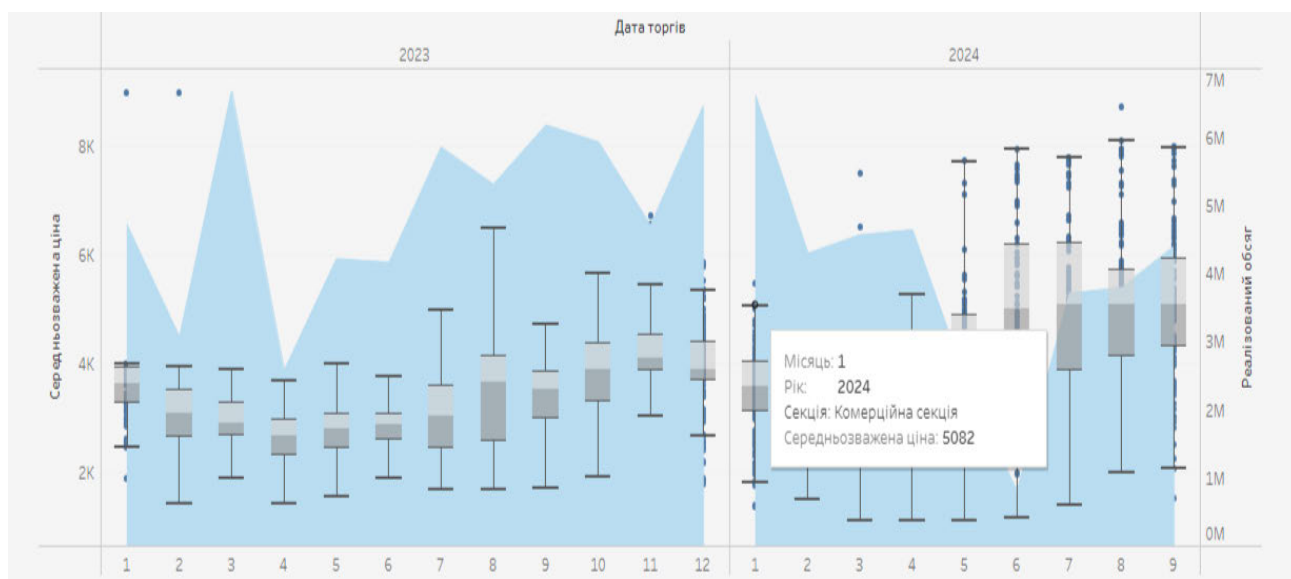

Рис.2.9. Динаміка цін та обсягів електричної енергії на Українській енергетичній біржі у 2023-204 роках

Джерело:[30]

У вересні 2024 року середньозважена ціна електричної енергії склала 7947 грн/МВт проти 5082 грн /МВт у січні 2024 року, у грудні 2023 року 5779 грн/МВт.

По пиломатеріалам середньозважена ціна у 2024 році на Українській ресурсній біржі склала 2036, 52 грн/ м³. На продаж була виставлена переважно сосна, яка склала 43,24% від загального обсягу, проти початкової ціни +18,24% було продано сосна 24.10.2024 року обсягом 1200 м³.

Отже, після повномасштабного вторгнення росії в Україну індекс ПТФС суттєво знизився, проте з жовтня 2024 року відмічено його поступове підвищення та стабілізацію. З початку листопада 2024 року збільшився продаж внутрішніх державних облігацій, що вказує на поліпшення інвестиційної привабливості після президентських виборів у США. Ціна на електричну енергію підвищується, що пов'язано зі знищенням енергетичної інфраструктури

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ТА ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ

3.1. Світовий досвід фундаментального та технічного аналізу

Світові фондові біржі є невід'ємною частиною фінансової системи, яка надає значне вплив на перспективи світової економіки. За даними Світової федерації бірж (WFE), у світі налічується близько 60 великих фондових бірж, причому сукупна ринкова капіталізація найбільших їх становить 116 397 310,17 трлн доларів.

Примітно, що дві найбільші фондові біржі, Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE) і Nasdaq, обидві розташовані в Сполучених Штатах, лідирують і домінують на більшій частині світового ринку з великим відривом.

На Нью-Йоркській фондовій біржі (NYSE), ринкова капіталізація якої перевищує 27,9 трлн доларів деякі з самих цінних компаній світу, включаючи Apple, Microsoft, Nvidia та інші.

Nasdaq, заснована в 1971 році, впритул слідує за NYSE за ринковою капіталізацією. Відома своїми високотехнологічними листингами, Nasdaq може похвалитися ринковою капіталізацією приблизно в 25,9 трлн доларів і приймає таких технологічних гігантів, як Alphabet (Google), Facebook та Tesla.

В умовах швидкого зростання економік що розвиваються, таких як Індія та Китай, азіатські фондові біржі переживають значне зростання, перевершивши кілька європейських бірж у 2023 році.

Найбільша фондова біржа Азії - Шанхайська фондова біржа (SSE) в Китаї, заснована в 1990 році, - швидко росла, досягнувши ринкової капіталізації більше 6 трильйонів доларів та включивши в лістинг великі

державні підприємства, такі як PetroChina та Промислово-комерційний банк Китаю, що відображає економічне панування Китаю.

Крім того, фондовий ринок Індії перетворився на важливого гравця на світовий фінансової арені, оскільки в країні спостерігається швидкий економічний зростання і зростання інтерес інвесторів. Одна з найстаріших фондових бірж у світі - Бомбейська фондова біржа (BSE) та Національна фондова біржа (NSE) є основними фондовими біржами Індії.

Найбільша фондова біржа Індії та п'ята за ринковою капіталізації фондова біржа світу, Національна фондова біржа (NSE) з ринковою капіталізацією близько 5 трильйонів доларів, включає 50 найбільших індійських компаній, таких як Infosys, ICICI Bank, Larsen & Toubro та інші, тим самим зробила революцію у торговій системі Індії.

По суті, значна ринкова капіталізація та присутність впливових компаній на цих фондових біржах грають вирішальну роль у світових фінансах, відображаючи економіку їх регіонів та стимулюючи інвестиції та зростання по всьому світу.

Таблиця 3.1

Топ-10 найбільших фондових бірж світу з їхньої ринкової капіталізації у 2024 році

Місце	Назва біржі	Країна	Капіталізація внутрішнього ринку (у трильйонах доларів)
1	Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE)	США	\$27,876,292.90
2	Nasdaq	США	\$25,914,307.90
3	Японська біржова група	Японія	\$6,246,074.78
4	Шанхайська фондова біржа	Китай	\$6,350,622.64
5	Національна фондова біржа (NSE) Індії	Індія	\$5,055,163.02
6	Euronext	Європа	\$7,148,962.99
7	Біржі та кліринг Гонконгу	Гонконг	\$4,115,775.02
8	Шеньчженьська фондова біржа	Китай	\$3,821,844.20
9	Фондова біржа Торонто (TMX Group)	Канада	\$3,194,035.69
10	Корейська біржа	ПІВДЕННА КОРЕЯ	\$1,947,717.56

Джерело: [48]

У першій половині 2024 року геополітична напруженість посилилася (війна Ізраїлю та Гази, продовження війни в Україні, глобальний суперцикл виборів, напруженість США та Китаю), тоді як світові економіки демонстрували помірно позитивні, хоча й змішані, ознаки зростання. У США економічні показники відображали високі економічні показники на початку 2024 року, але інфляція була стійкою, що відстрочило очікуване зниження процентних ставок.

Навпаки, в Європейському Союзі інфляція охолола, але економічне зростання сповільнюється. Відповідно до цього дані за перше півріччя 2024 року, демонструють неоднозначну картину. Хоча ринкова капіталізація зросла на 5%, це менше, ніж зростання на 7,5%, яке спостерігалось за той самий період 2023 року.

З іншого боку, вартість торгів зросла на 11,7%, що контрастує зі зростанням попереднього року на 3,4%. З іншого боку, негативні тенденції, які спостерігались в першому півріччі 2023 року щодо кількості IPO та капіталу, залученого через IPO (-28,9% і -24,1%, відповідно), збереглися 2024 року (-24,2% і -10%), із залученим капіталом досягнувши найнижчого значення за останні п'ять років.

У другій половині 2024 року зниження інфляційного тиску та пом'якшення монетарної політики можуть сприяти підтримці позитивних тенденцій, які спостерігали в першому півріччі 2024 року; однак, за прогнозами МВФ, глобальне зростання становитиме 3,2 відсотка у 2024 році та 3,3 відсотка у 2025 році, причому інфляція послуг буде стабільно високою, що може уповільнити зниження процентних ставок.

У другій половині 2024 року збережеться гео- політична напруга, потенційне уповільнення економіки США та невизначеність, викликана виборами в США, які можуть загальмувати зростання ринку.

Грошовий капітал(табл.3.2). Вартість та обсяги торгів зросли на 11,7% і 9,6% відповідно порівняно з другим півріччям 2023 року та на 9,71% і 18,25% порівняно з першим півріччям 2023 року, що свідчить про найбільшу кількість

угод за півріччя за останні п'ять років, включаючи піки спостерігається під час пандемії. У регіоні Азіатсько-Тихоокеанського регіону зафіксовано максимальну кількість угод за півріччя за останні п'ять років (18,68 млрд угод).

Таблиця 3.2

Результати світових торгів грошовим капіталом у I півріччі 2023 та 2024 років

	1 півріччя 2023 року	Друге півріччя 2023 року	1 півріччя 2024 року	% зміни Н1'24/Н2'23	% зміни Н1'24/Н1'23
Вітчизняний Ринок	106,215,225	110 629 690	116,161,351	5,00%	9,36%
<i>(млн . дол. США)</i>					
Америци	51,136,406	54,133,833	59 226 565	9,41%	15,82%
АРАС	33,456,587	34,130,289	34,591,703	1,35%	3,39%
ЕМЕА	21,622,232	22,365,568	22,343,084	-0,10%	3,33%
Торгівля	64 974 391	63 840 758	71,283,421	11,66%	9,71%
<i>(млн . дол. США)</i>					
Америци	34 690 312	35,308,841	40 860 015	15,72%	17,79%
АРАС	24 899 151	23,666,299	25,205,556	6,50%	1,23%
ЕМЕА	5,384,928	4,865,617	5 217 850	7,24%	-3,10%
Кількість торгів	22,084,254	23 825 046	26,113,603	9,61%	18,25%
<i>(тисячі торгів)</i>					
Америци	5,737,006	5,471,142	5,807,346	6,15%	1,23%
АРАС	14 889 482	16,536,141	18 682 495	12,98%	25,47%
ЕМЕА	1 457 766	1 817 763	1 623 762	-10,67%	11,39%
Кількість компаній	55 008	54 770	54,586	-0,34%	-0,77%
Америци	11 784	11 594	11,513	-0,70%	-2,30%
АРАС	32,081	32,166	32,322	0,48%	0,75%
ЕМЕА	11,143	11 010	10,751	-2,35%	-3,52%
Кількість нових зареєстрованих компаній	2,031	2,193	1775	-19,06%	-12,60%
ІРО	549	661	501	-24,21%	-8,74%
інше	1482	1,532	1,274	-16,84%	-14,04%
Інвестиції потоки, ІРО	57,643	53,133	47,844	-9,95%	-17,00%
<i>(млн . дол. США)</i>					
Америци	8,965	8,606	16 964	97,11%	89,23%
АРАС	39,541	36,852	13 889	-62,31%	-64,87%
ЕМЕА	9,137	7,674	16 991	121,41%	85,97%
Інвестиції потоки, ін компаній	185,702	178,918	188 000	5,08%	1,24%
<i>(млн . дол. США)</i>					
Америци	12,233	39 952	33,302	-16,64%	172,23%
АРАС	100 909	96 930	54,150	-44,14%	-46,34%
ЕМЕА	72 560	42 036	100 547	139,20%	38,57%

Джерело:[52]

Капіталізація світового ринку акцій зросла на 5% у першому півріччі 2024 року порівняно з другим півріччям 2023 року, досягнувши 116,16 трильйона доларів США, з яких понад 5 трильйонів доларів США було додано до фондових ринків у всьому світі. У той час як ринки в американському регіоні

зросли найбільше (+9,4%), ринки Азіатсько-Тихоокеанського регіону зросли на 1,4%, тоді як ринки ЕМЕА залишилися без змін. У порівнянні з першим півріччям 2023 року спостерігалось зростання на 9,36% у всьому світі, в основному за рахунок американського регіону (15,82%) .

Кількість IPO у всьому світі зменшилася на 24,2% порівняно з другим півріччям 2023 року та на 8,7% щодо першого півріччя 2023 року. У той час як в американському регіоні кількість IPO зросла на 36,4% порівняно з другим півріччям 2023 року та на 20% у річному обчисленні, як в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, так і в регіоні ЕМЕА зареєстрували зниження (-30,8% і -31,7% відповідно щодо другого півріччя 2023 року та -11,9% і -19,8% відповідно порівняно з першим півріччям 2023 року). У першому півріччі 2024 року на глобальних ринках відбулося 501 IPO.

Капітал, залучений через IPO, знизився на 10% порівняно з другим півріччям 2023 року та на 17% порівняно з першим півріччям 2023 року, результатом якого є Азіатсько-Тихоокеанський регіон, який у першому півріччі 2024 року зафіксував свій мінімум за останні п'ять років, тоді як в регіонах Америки та ЕМЕА спостерігалось значне зростання (97,1% і 121,4% відповідно порівняно з другим півріччям 2023 року; і 89,2% і 86% відповідно порівняно з першим півріччям 2023 року). Незважаючи на падіння, середній розмір IPO зріс на 18,8%, а світові ринки прийняли сім єдинорогів у першій половині цього року.

Американські ринки відкрили свої двері для 90 IPO у першому півріччі 2024 року, що принесло 16,96 мільярда доларів США (із середнім розміром IPO 188,5 мільйонів доларів США на IPO). Цей результат став можливим завдяки деяким видатним IPO. NYSE стала місцем проведення для трьох єдинорогів: Viking Holdings, круїзного оператора, який залучив 1,77 мільярда доларів США, Amer Sports, компанії спортивного обладнання, яка заробила 1,37 мільярда доларів США, і UL Solutions, фірми безпеки, яка збільшила свій капітал на дол. 1,09 мільярда. Nasdaq привітав мобільний додаток Kaspi.kz, який залучив 1,04

мільярда доларів США, і медичну компанію Waustar, яка збільшила свій капітал на 967,5 мільйонів доларів США.

У першому півріччі 2024 року на ринках Азіатсько-Тихоокеанського регіону відбулося 342 IPO, які залучили 13,89 мільярда доларів США (середній розмір IPO – 40,6 мільйона доларів США на IPO). Найбільше IPO в регіоні, HD Hyundai Marine Solution Co, вийшло на корейську біржу, отримавши 540,1 мільйона доларів США. Національна фондова біржа Індії приймала Bharti Nexasom, постачальник послуг телефонії та широкосмугового зв'язку, залучив 512,3 мільйона доларів США, а Aadhar Housing Finance – 359,6 мільйона доларів США. Шанхайська фондова біржа відкрила свої двері для Grandtop Yongxing Group, компанія з управління відходами, прибуток 359,8 мільйонів доларів США. Гонконгські біржі та кліринг приймали Sichuan Baicha Baidao Industrial Co, компанія з виробництва напоїв, генерує 330,5 мільйонів доларів США.

На ринках EMEA відбулося 69 IPO, які принесли 17 мільярдів доларів США (із середнім розміром IPO 246,3 мільйона доларів США на IPO). BME Spanish Exchanges провела найбільший у світі єдиноріг у першому півріччі 2024 року, бренди PUIG, модна та парфумерна група, зібравши 3,38 мільярда доларів США. На SIX Swiss Exchange відбувся другий за величиною єдиноріг, фармацевтична компанія Galderma Group, яка збільшила капітал на 2,51 мільярда доларів США. Deutsche Boerse відкрила свої двері для Douglas AG, мережі парфумерії та косметики, залучивши 960 мільйонів доларів США. Міжнародний аеропорт Афін став публічним на Афінській фондовій біржі, залучивши 809,4 мільйона доларів США. Саудівська біржа (Tadawul) приймала Dr Soliman Abdel Kader Fakeeh Hospital, яка збільшила капітал на 763,2 млн дол.

Біржові деривативи(табл..3.3). Обсяг біржових деривативів збільшився на 11,6% порівняно з другим півріччям 2023 року та на 52% порівняно з першим півріччям 2023 року, склавши 85,04 мільярда контрактів, проданих у першому півріччі 2024 року, що є найвищим рівнем за останні п'ять років.

Таблиця 3.3

Результати торгів біржовими деривативами на світовому ринку за I
квартал 2023 та 2024 року

	1 півріччя 2023 року	Друге півріччя 2023 року	1 півріччя 2024 року	% зміни Н1'24/Н2'23	% зміни Н1'24/Н1'23
1	2	3	4	5	6
Опціони на акції	4,496,877,914	4,481,947,106	5,351,742,918	19.41%	19.01%
Америци	3,757,185,732	3,617,498,468	4,318,568,129	19.38%	14.94%
АРАС	570,144,655	708 050 689	873,334,189	23.34%	53.18%
ЕМЕА	169 547 527	156,397,949	159 840 600	2.20%	-5.73%
Ф'ючерси на акції	2,293,620,237	2,494,825,141	2,596,107,891	4.06%	13.19%
Америци	783 224 970	621,142,010	730,969,149	17.68%	-6.67%
АРАС	643 384 067	713,454,797	934,747,805	31.02%	45.29%
ЕМЕА	867 011 200	1,160,228,334	930,390,937	-19.81%	7.31%
Фондовий індекс	30,995,569,530	50,750,240,480	59,618,933,157	17.48%	92.35%
Америци	626,152,114	712 037 402	721,848,744	1.38%	15.28%
АРАС	30,127,153,721	49,812,142,674	58,664,284,948	17.77%	94.72%
ЕМЕА	242,263,695	226 060 404	232 799 465	2.98%	-3.91%
Ф'ючерси	3,507,394,242	3 537 281 090	3,791,345,011	7.18%	8.10%
Америци	2 626 066 479	2,677,796,719	2,885,108,436	7.74%	9.86%
АРАС	527 010 345	558,538,323	615 670 567	10.23%	16.82%
ЕМЕА	354,317,418	300 946 048	290 566 008	-3.45%	-17.99%
Фондовий індекс	643 914 374	498,133,669	690,224,175	38.56%	7.19%
Америци	581,139,668	440,761,292	618,507,150	40.33%	6.43%
АРАС	100 528	78,773	67,041	-14.89%	-33.31%
ЕМЕА	62,674,178	57,293,604	71 649 984	25.06%	14.32%
Фондовий індекс ф'ючерсів	2,344,570,754	2,381,985,264	2,660,490,320	11.69%	13.47%
Америци	1 672 062 634	1,705,730,733	1 834 934 642	7.57%	9.74%
АРАС	121,543,419	130 469 096	135 448 955	3.82%	11.44%
ЕМЕА	550,964,701	545,785,435	690,106,723	26.44%	25.25%
Товарні опціони	701,668,584	928,706,110	860,167,338	-7.38%	22.59%
Америци	92,951,231	96 082 578	116,279,138	21.02%	25.10%
АРАС	579 657 950	797,208,914	705,445,894	-11.51%	21.70%
ЕМЕА	29 059 403	35,414,618	38,442,306	8.55%	32.29%
Товарні ф'ючерси	4,382,442,444	4 785 007 637	3,976,326,404	-16.90%	-9.27%
Америци	497 753 629	478,167,938	554 222 586	15.91%	11.34%
АРАС	3,518,070,511	3,912,259,660	2,975,310,658	-23.95%	-15.43%
ЕМЕА	366,618,304	394 580 039	446 793 160	13.23%	21.87%
Валютні опціони	1,995,547,155	1,689,224,185	854 671 687	-49.40%	-57.17%
Америци	7,195,446	7,489,074	6,933,791	-7.41%	-3.64%
АРАС	1,964,516,101	1,661,191,677	830,805,782	-49.99%	-57.71%
ЕМЕА	23,835,608	20,543,434	16,932,114	-17.58%	-28.96%
Валютні ф'ючерси	1 240 996 959	1 158 436 066	904,733,252	-21.90%	-27.10%
Америци	593,621,561	571,300,427	503,533,515	-11.86%	-15.18%
АРАС	588,657,811	532,883,479	347,566,407	-34.78%	-40.96%
ЕМЕА	58,717,587	54,252,160	53,633,330	-1.14%	-8.66%

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6
Опціони ETF	3,292,176,537	3,499,828,149	3,737,171,719	6.78%	13.52%
Америци	2 690 000 517	2,819,831,033	3 001 526 013	6.44%	11.58%
АРАС	602 014 172	679 897 285	735 488 955	8.18%	22.17%
ЕМЕА	161 848	99,831	156,751	57.02%	-3.15%
Ф'ючерси ETF	280,302	318,697	601,540	88.75%	114.60%
Америци	0	2920	0	-100.00%	NA
АРАС	280 063	315,714	601,540	90.53%	114.79%
ЕМЕА	239	63	0	-100.00%	-100.00%

Джерело:[52]

Це зростання відбулося завдяки опціонам, які подорожчали на 15% порівняно з другим півріччям 2023 року (і становлять 84% усіх торгованих контрактів на деривативи), тоді як ф'ючерси знизилися на 3%.

Обсяги в усіх базових класах активів зросли, за винятком валютних опціонів, валютних ф'ючерсів, товарних опціонів і товарних ф'ючерсів, де обсяги знизилися в першому півріччі 2024 року. Примітно, що валютні опціони впали на 49,4% порівняно з другим півріччям 2023 року, головним чином через Національну фондову біржу Індії, де падіння торговельної активності валютними деривативами на 50% з квітня по червень було наслідком нормативної вказівки Резервного банку Індії, яка вимагає наявності чинного базового договірної ризику для торгівлі валютними деривативами, що торгуються на біржі.

Регіони Америки та Азіатсько-Тихоокеанського регіону зафіксували свій пік за останні п'ять років: регіон Америки 15,29 мільярда (збільшення на 11,2% порівняно з другим півріччям 2023 року), регіон Азіатсько-Тихоокеанського регіону 66,82 мільярда (зростання на 12,3%), тоді як регіон ЕМЕА впав на 0,7%, торгівля 2,93 мільярда контракти. У регіональному розрізі на частку Америки припадає 18%, на АРАС – 78,6%, а на регіон ЕМЕА припадає решта (3,4%).

У той час як порівняно з другим півріччям 2023 року обсяги акцій та процентних деривативів зросли двозначними цифрами (16,5% і 16,3% відповідно), валютні та товарні деривативи зафіксували двозначне зниження (-

38,2% і -15,4% відповідно). Похідні ETF зросли на 6,8% у першому півріччі 2024 року.

Власний капітал і похідні процентні ставки досягли найвищого рівня за останні п'ять років.

Опціони на окремі акції, опціони на фондові індекси, опціони на відсоткову ставку, ф'ючерси на відсоткову ставку та опціони ETF досягли піку обсягів за останні п'ять років, тоді як валютні ф'ючерси зафіксували найнижчий рівень за той самий період(табл..3.4).

Таблиця 3.4

Результати біржових торгів на світовому ринку за похідними інструментами за класами активів (обсяги) у I кварталі 2023 -2024 років

	1 півріччя 2023 року	Друге півріччя 2023 року	1 півріччя 2024 року	% зміни Н1'24/Н2'23	% зміни Н1'24/Н1'23
Похідні фінансові інструменти	41,293,461,923	61,264,293,817	71,358,128,977	16,48%	72,81%
Америци	7,792,629,295	7,628,474,599	8,656,494,458	13,48%	11,09%
АРАС	31,867,692,788	51,792,186,483	61 088 037 509	17,95%	91,69%
ЕМЕА	1 633 139 840	1,843,632,735	1 613 597 010	-12,48%	-1,20%
Фондові індекси	2,988,485,128	2,880,118,933	3,350,714,495	16,34%	12,12%
Америци	2,253,202,302	2 146 492 025	2,453,441,792	14,30%	8,89%
АРАС	121 643 947	130 547 869	135 515 996	3,81%	11,40%
ЕМЕА	613 638 879	603 079 039	761,756,707	26,31%	24,14%
Товарні деривативи	5,084,111,028	5,713,713,747	4,836,493,742	-15,35%	-4,87%
Америци	590,704,860	574 250 516	670,501,724	16,76%	13,51%
АРАС	4 097 728 461	4,709,468,574	3,680,756,552	-21,84%	-10,18%
ЕМЕА	395,677,707	429 994 657	485,235,466	12,85%	22,63%
Валютні деривативи	3,236,544,114	2,847,660,251	1 759 404 939	-38,22%	-45,64%
Америци	600 817 007	578,789,501	510,467,306	-11,80%	-15,04%
АРАС	2,553,173,912	2,194,075,156	1,178,372,189	-46,29%	-53,85%
ЕМЕА	82,553,195	74,795,594	70 565 444	-5,66%	-14,52%
Похідні ETF	3 292 456 839	3 500 146 846	3,737,773,259	6,79%	13,53%
Америци	2 690 000 517	2,819,833,953	3 001 526 013	6,44%	11,58%
АРАС	602,294,235	680 212 999	736 090 495	8,21%	22,21%
ЕМЕА	162 087	99 894	156,751	56,92%	-3,29%
Всього	55,895,059,032	76,205,933,594	85,042,515,412	11,60%	52,15%
Америци	13,927,353,981	13,747,840,594	15,292,431,293	11,24%	9,80%
АРАС	39,242,533,343	59,506,491,081	66,818,772,741	12,29%	70,27%
ЕМЕА	2,725,171,708	2,951,601,919	2,931,311,378	-0,69%	7,56%

Джерело:[52]

Опціони на фондові індекси є, безумовно, найбільш проданими серед контрактів на деривативи. Вони збільшили свою частку на 3,5% до 70,1% у першому півріччі 2024 року, причому 97,5% з них торгуються на Національній фондовій біржі Індії. На цю ж біржу припадає 97,2% ринку валютних опціонів.

Обсяги опціонів на відсоткову ставку зросли на 38,6% у першому півріччі 2024 року. На частку CME Group припадає 53,2% світових обсягів і. Обсяги процентних ф'ючерсів зросли на 11,7%. На CME Group припадає 48,5% світових обсягів. Інші продукти. Кількість розміщених на біржі фондів (ETF) і їх вартість зроста на 4,8% і 7,6% відповідно порівняно з другим півріччям 2023 року (табл. 3.5). Єдиний регіон ЕМЕА був єдиним, де зафіксовано зниження (-0,9%) вартість торгівлі.

Таблиця 3.5

Результати біржових торгів іншими продуктами на світовому ринку у I півріччі 2023 та 2024 років

	1 півріччя 2023 року	Друге півріччя 2023 року	1 півріччя 2024 року	% зміни Н1'24/Н2'23	% зміни Н1'24/Н1'23
1	2	3	4	5	6
ETF	8 099	8460	8,867	4,81%	9,48%
<i>(Повна кількість зареєстрованих цінних паперів)</i>					
Америци	2,966	3,128	3,292	5,24%	10,99%
АРАС	2,807	3,016	3,244	7,56%	15,57%
ЕМЕА	2,326	2,316	2,331	0,65%	0,21%
ETF	14 793 060	16,355,238	17 592 097	7,56%	18,92%
<i>(Значення торгуються, млн дол. США)</i>					
Америци	11,797,257	13,135,327	14,353,175	9,27%	21,67%
АРАС	2 663 083	2,896,176	2,869,718	-0,91%	7,76%
ЕМЕА	332,720	323,735	369,203	14,05%	10,97%
Сек'юритизовані похідні	3,313,597	3,672,926	3 690 549	0,48%	11,38%
<i>(Повна кількість зареєстрованих цінних паперів)</i>					
Америци	49	36	23	-36,11%	-53,06%
АРАС	42,320	47,667	54,191	13,69%	28,05%
ЕМЕА	3,271,228	3,625,223	3,636,335	0,31%	11,16%
Сек'юритизовані похідні	295,142	268,313	272,161	1,43%	-7,79%
<i>(Значення торгуються, млн дол. США)</i>					
Америци	26	24	27	14,75%	4,92%
АРАС	231,328	208,449	196,587	-5,69%	-15,02%
ЕМЕА	63,788	59,841	75,547	26,25%	18,43%
Інвестиції коштів	18 557	18 572	18,503	-0,37%	-0,29%
<i>(Повна кількість зареєстрованих цінних паперів)</i>					
Америци	4,149	4,364	4,593	5,25%	10,70%
АРАС	1,418	1,411	1432	1,49%	0,99%

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5	6
ЕМЕА	12 990	12 797	12 478	-2,49%	-3,94%
Інвестиції коштів	1 583 763	1,744,248	1 791 563	2,71%	13,12%
<i>(Значення торгуються, млн дол. США)</i>					
Америци	43,688	53,682	58,274	8,55%	33,39%
АРАС	1 516 234	1 671 490	1 711 961	2,42%	12,91%
ЕМЕА	23,841	19 076	21,328	11,81%	-10,54%

Джерело:[52]

Така сама тенденція спостерігалася щодо кількості розміщених на біржі сек'юритизованих деривативів (SD) та їх вартості, що торгується, обидва зросли на 0,5% та 1,4%. У регіоні Америки було зафіксовано на 36,1% менше лістингів, тоді як в регіоні Азіатсько-Тихоокеанського регіону зафіксовано нижчу вартість торгів (-5,7%).

У той час як кількість зареєстрованих інвестиційних фондів (ІФ) зменшилася (-0,4%), вартість їх торгівлі зросла на 2,7%.

Отже, в умовах швидкого зростання економік що розвиваються, таких як Індія та Китай, азіатські фондові біржі переживають значне зростання, перевершивши кілька європейських бірж у 2023 році. У першій половині 2024 року геополітична напруженість посилилася (війна Ізраїлю та Гази, продовження війни в Україні, глобальний суперцикл виборів, напруженість США та Китаю), тоді як світові економіки демонстрували помірно позитивні, хоча й змішані, ознаки зростання. У другій половині 2024 року зниження інфляційного тиску та пом'якшення монетарної політики можуть сприяти підтримці позитивних тенденцій, збережеться гео- політична напруга, потенційне уповільнення економіки США та невизначеність, викликана виборами в США, які можуть загальмувати зростання ринку.

3.2. Напрями розвитку фундаментального та технічного аналізу

Фундаментальний аналіз корисний під час критичного розгляду консенсусного прогнозу поведінки пріоритетних факторів. А от якщо динаміка показників чи правильність вибору факторів не підтверджуються, тоді першого, хто це помітив, може чекати шоку від появи «непередбаченої» інформації. Саме рання випередження непомічених ринком факторів, здатних видозмінити ціновий вектор, і дозволяє заробляти гроші.

Гіпотези «фундаменталістів» можуть бути корисними для фальсифікації в сенсі, запропонованому Поппером: якщо ринок поводиться не так, як передбачає пануюча гіпотеза, значить, з'явилися нові фактори, ще їм не усвідомлені, і слід закривати початкову позицію або займати позицію у зворотному напрямку.

Багато загальних висновків, запропонованих фінансовою наукою, швидше за все, не становлять цінності на кожному проміжку часу, але можуть бути корисними в деякі конкретні періоди. Інакше висловлюючись, якщо вдається вловити подібність ситуації з описаним «принципом-конфігурацією» (в розумінні Хайека), то протягом деякого проміжку часу це дає відчутну перевагу[42].

Кожен із цих типів аналізу має свої сильні та слабкі сторони. Ігнорування фундаментального аналізу часто призводить до того, що події новин різко змінюють рух ціни, коли інвестор цього не чекає. Без використання технічного аналізу він не зможе знаходити найкращі точки входу на графіках та відзначати рівні, на яких відбувається найбільша активність трейдерів, і ціна часто розгортається. Тому потрібно знайти баланс між двома типами аналізу ринку.

Використання фундаментального аналізу може призвести до створення різноманітного портфеля, що не схильний до ризику і має високу ефективність.

Фундаментальний аналіз корисний як для довгострокових інвесторів, так і для короткострокових трейдерів, незалежно від того, чи вони є новачком у

світі фінансів чи досвідченими професіоналами. Це необхідний крок перед тим, як робити будь-які інвестиції або здійснювати угоди.

Поєднання надійного фундаментального аналізу з передовими методами технічного аналізу та правильними стратегіями управління ризиками може призвести до стабільно прибуткових угод та мінімальних збитків.

Технічний аналіз забезпечує додаткову безпеку, якщо з якоїсь причини обставини раптово зміняться або початкове дослідження не спричинило успішного вибору.

Наприклад, фондовий ринок недавно досяг історичного максимуму, і економіка розвивалася нормально. Потім коронавірус викликав серйозні розпродажі, і економіка зіткнулася з рецесією. Все може швидко змінитись, і стоп-лоси, розміщені на ключових рівнях, могли запобігти серйозним втратам.

У минулому протягом тривалого періоду часу фундаментальний аналіз був єдиним методом аналізу ринку. Але потім ця ситуація змінилася, оскільки поява комп'ютерів дозволила спростити обчислення, і технічний аналіз почав ставати все популярнішим для більшості трейдерів. Багато великих інвестиційних фондів використовують комп'ютерне моделювання, щоб визначити точки входу та виходу. Дедалі більше операцій на фінансових ринках відбувається з допомогою автоматизованих торгових систем[47].

Це означає, що багато найбільших гравців на ринку приймають свої торгові рішення на підставі комп'ютерних алгоритмів. Фактично, за деякими оцінками, комп'ютеризована торгівля становить сьогодні до 70% обсягу всіх біржах. Зараз рух ціни підпорядкований в основному технічним факторам, і лише частково фундаментальним. Ринки постійно змінюються, і потрібно змінювати торгові стратегії відповідно до них.

Так само можна підходити і до категорій сучасної фінансової науки. Так, історична бета сама по собі безглузда з огляду на нечіткість визначення та волатильність показника. Проте на практиці дуже важлива послідовність у діях: якщо інвестор обрав бету за цей період як визначальний показник і

використовує його протягом тривалого терміну, можливо, він навчиться витягувати з цього позитивний результат

Одним з основних постулатів технічного аналізу є те, що рухи цін на ринку враховують усю суттєву інформацію. Йдеться про так звану гіпотезу ефективного ринку, згідно з якою вся інформація, що впливає на ціну товару, вже врахована в самій ціні та обсязі торгів. Отже, немає потреби вивчати окремо залежність ціни від політичних, економічних та інших чинників. Достатньо лише зосередитися на вивченні динаміки ціни/обсягу та отримати напрямок найбільш ймовірного розвитку ринку[45].

Інший постулат технічного аналізу має на увазі те, що рухи цін підпорядковані тенденціям. Іншими словами, сукупність змін балансу попиту та пропозиції за деякий проміжок часу може формувати тренди (коротко-, середньо- та довгострокові). Коли попит перевищує пропозицію, виникає висхідна тенденція. Якщо пропозиція перевищує попит, виникає низхідна тенденція. Коли попит та пропозиція врівноважують один одного, відбувається бічний рух ціни (флет).

Крім іншого, техніки технічного аналізу ґрунтуються на припущенні, що історія повторюється. Іншими словами, учасники ринку в подібних обставинах поведуться однаково, формуючи схожу динаміку зміни цін. Це дозволяє застосовувати графічні моделі зміни цін, виявлені з урахуванням аналізу історичних даних.

Таким чином, у ролі первинної інформації для технічного аналізу використовують такі статистичні показники торгів:

ціна;

обсяг торгів;

баланс попиту та пропозиції.

Для аналізу цін, рівнів та патернів трейдери зазвичай використовують графіки у формі барів або японських свічок[50].

Графіки японських свічок можуть використовуватися як самостійні моделі технічного аналізу, так і в поєднанні з додатковими інструментами у

вигляді додаткових геометричних фігур та іншими інструментами графічного аналізу, а також різними індикаторами, осциляторами тощо.

Паттерни (такі як «Голова і плечі», «Подвійна вершина», «Прапор», «Клин», «Трикутник» і тощо є інструментами графічного аналізу. Вони зазвичай виявляються на графіках трейдерами самостійно без використання допоміжних математичних інструментів. Зазначимо, що суб'єктивність оцінок малюнка на графіці може суттєво впливати на результат застосування такого методу.

Серед додаткових інструментів технічного аналізу можна виділити таке:

Горизонтальна лінія - пряма, яка служить для позначення цінових рівнів на графіку.

Лінія тренду - похила пряма виявлення тренда.

Розрахункові лінії, що формуються на основі математичної обробки зазначених користувачем ключових значень (рівні Фібоначчі, лінії Ганна).

Технічні індикатори — додаткові графіки, формовані з урахуванням перерахунку значень, які у базовому графіку ціни. Вони мають як мінімум один змінюваний параметр, від значення якого можуть істотно змінюватися результати, що відображаються.

Критика, що вимовляється на адресу технічного аналізу, спирається на спроби саме прогнозувати рух ціни. У той же час справжнє завдання інструментів технічного аналізу — адекватно оцінити картину того, що відбувається на сьогодні. Таким чином, технічний аналіз зазвичай застосовується як інструмент для вибору точок відкриття та закриття торгових угод[48].

Ще одним аргументом на захист технічного аналізу є те, що значна кількість учасників ринку довіряє його результатам, так чи інакше враховуючи їх у своїй діяльності. Отже, оскільки на ці інструменти звертає увагу одразу безліч трейдерів, між поточною поведінкою графіків та техіндикаторів, а також подальшими рухами ціни активу може існувати стійкий причинно-наслідковий зв'язок.

Таблиця 3.6

Напрями розвитку фундаментального та технічного аналізу

Напрями	Зміст
Фундаментальний аналіз	
Аналіз економічної ситуації у країні та у світі	На цьому етапі інвестор оцінює політичну ситуацію та стан економіки країни, а також те, як ці фактори впливають на інвестиції.
Аналіз галузі	Інвестор розуміється на обраній галузі, оцінює конкуренцію між компаніями, а також етап життєвого циклу проектів.
Аналіз компанії та вартості цінних паперів	На цьому етапі важливо оцінити фундаментальну вартість компанії та її фінансові показники. Для оцінки використовуються такі показники, як прибуток, співвідношення власного та позикового капіталу, дивіденди, репутація компанії, технології, які вона застосовує, якість менеджменту.
Технічний аналіз	
Використання індикаторів та осциляторів	Технічні індикатори є усереднення параметра ціни, основі якого можна припустити тенденцію руху ціни у майбутньому. Осцилятори використовуються, як правило, коли ціна рухається у межах порівняно вузького «ринкового коридору» («боковика»).
Розвиток свічкового аналізу	«Японські свічки» - найпоширеніший вид відображення графіків цін на фондовому ринку, а побудова та аналіз їх комбінацій буває дуже ефективним.

Насправді часто застосовується поєднання цих двох методів. Одночасне їх застосування дозволяє отримати повне уявлення та розуміння загальної ринкової картини та найбільш точно прорахувувати подальший напрямок руху ціни.

Отже, при прогнозуванні біржових котирувань, і загалом розвитку біржового ринку необхідно використовувати поєднання фундаментального та технічного аналізу. У фундаментальному аналізі напрями розвитку є аналіз економічної ситуації у країні та у світі загалом, оцінка розвитку галузі, аналіз фінансових показників компанії та її вартості. Ту технічному аналізу рекомендується використовувати індикатори та осцилятори і проводити свічковий аналіз.

3.3. Особливості удосконалення фундаментального та технічного аналізу біржових котирувань

Багато дослідників вважають, що щодо ринку криптовалют обидва ці види аналізу мало застосовні на практиці. Щодо технічного аналізу критики свої аргументи зазвичай підкріплюють твердженнями про «надзвичайно високу волатильність» цифрових активів, «несхожість» цього ринку на інші, сильну його схильність до впливу новин і т.д. буд. Зокрема, на їхню думку, запаморочливе зростання біткоїну в 2017 році (близько 1300%) робить абсолютно недоцільним занурення в премудрості ТА, оскільки для отримання відчутного приросту капіталу достатньо лише холодно слідувати стратегії Buy&Hold[43].

Критика фундаментального аналізу в цілому зводиться до тверджень про недостатньо розроблену його методологію, а також про правову невизначеність на ринку криптовалют.

У всіх цих твердженнях, безперечно, є раціональне зерно. Однак довгострокові інвестиції можна поєднувати з трейдингом. Практика торгівлі на ринку криптовалют може принести чимало цінного досвіду, особливо якщо підхід до неї є комплексним, ґрунтується на холодному розрахунку, що виключає прийняття імпульсивних та необґрунтованих рішень.

На наш погляд, як фундаментальний, так і технічний аналіз цілком застосовні до будь-якого ринку, і криптовалюти — не виняток. З іншого боку, цей ринок все ж таки має деяку специфіку. Так, оскільки загальна капіталізація цифрових валют поки що порівняно невелика, а методологія аналізу лише починає розроблятися, кон'юнктура цього ринку дуже залежить від «гучних» новин, повідомлень про досягнення розробників і резонансних заяв відомих економічних і політичних діячів.

Так, свого часу вирішальний вплив на ринок криптовалют мали новини і просто чутки з Китаю. Незабаром роль цього своєрідного «пульту управління» ринком взяли він Південна Корея, США, Японія та інші лояльніші до криптовалютам юрисдикції.

Заради справедливості варто відзначити, що деякі активи традиційного світу фінансів часто демонструють хоч і не таке запаморочливе, але все ж таки вражаюче зростання.

Нижче наведено графік динаміки індексу напівпровідників Філадельфійської біржі (SOX), який включає, зокрема, акції компаній Intel та AMD –рис.3.1.

Рис.3.1. Динаміка індексу напівпровідників Філадельфійської біржі (SOX)

Джерело:[48]

Можна помітити, як впевнено відновлювався цей ринок після Світової економічної кризи 2007-2008 рр. та прискорив своє зростання в останні кілька років.

Основною причиною коливань ціни будь-якого активу є зміни балансу попиту та пропозиції. Однак це дуже узагальнене пояснення, і щоб краще розібратися в причинах цих змін, а також робити будь-які прогнози на

майбутнє, необхідний аналіз різних чинників. Останні можна поділити на внутрішньоринкові та зовнішні.

До першої групи можна віднести такі фактори:

Вплив на ціну з боку багатьох трейдерів. При цьому особливо відчутно впливають на ринок з боку великих гравців — так званих «китів». У той же час існує стійкий взаємозв'язок: чим більша капіталізація криптовалюти — тим менший вплив великих гравців і навпаки.

Перехресний вплив курсів різних валют. Наприклад, часто при різкому зростанні ціни біткоїну, падають курси більшості альткоїнів. Це відбувається тому, що багато учасників ринку прагнуть «застрибнути» в биткоин, що росте, і таким чином відбувається відтік коштів у першу криптовалюту. Також дуже часто спостерігається зворотна кореляція між ціною біткоїну та курсом його ліквідного форка - Bitcoin Cash.

Зі сказаного вище, що з аналізу тій чи іншій криптовалюти слід звертати увагу до загальноринкові тенденції, і навіть стан справ конкуруючих і взаємозалежних криптовалют. Наприклад, часто буває, що приголомшливий успіх ICO якогось токена стандарту ERC20 впливає на курс Ethereum. З іншого боку, зростання ETH спонукає багатьох інвесторів звертати увагу на його «дбайливого двійника» - Ethereum Classic (ETC)[50].

Впровадження інновацій у криптовалюту Litecoin (багато її вже давно сприймають як майданчик для тестування нових рішень перед їх впровадженням у біткоїн) також може позитивно позначатися на курсі першої криптовалюти. Нарешті, коли росте якась «наднононімна» криптовалюта, на зразок Monero, буває цікаво постежити за курсом інших подібних цифрових валют, на зразок ZCash, Verge і т.д.

Свого часу на курс біткоїну дуже позитивно вплинула імплементація Segregated Witness. Потенційно значний вплив на курс першої криптовалюти можуть мати і майбутні технічні інновації, включаючи Lightning Network.

Значне впливом геть ціни криптовалют можуть і зовнішні чинники. Виділимо деякі з них:

Зниження довіри до світової фінансової системи та національних (фіатних) валют. Наприклад, девальвація національних валют часто призводить до зростання попиту на биткоин, який дедалі більше людей починають сприймати як збереження вартості.

Посилення регулювання економіки, посилення податкового тиску на підприємництво, сумнівні заходи національних банків (наприклад, демонетизація індійської рупії, що викликала гострий дефіцит готівки), рішення міжнародних організацій, спрямовані на боротьбу з відмиванням грошей через офшори і т. д. Все це в тій чи іншій мірі є фактором підвищення попиту на крипто активи[44].

Законодавчі зміни у країнах із ємним внутрішнім криптовалютним ринком. Наприклад, легалізація криптовалют у Японії, посилення регулювання роботи бірж у Південній Кореї тощо.

ЗМІ. Свого часу криптоспільство приголомшила критика з вуст гендиректора JPMorgan Chase Джеймі Даймона, що в короткостроковій перспективі негативно вплинуло на курс біткоїну. З іншого боку, іноді заяви видатних особистостей можуть мати позитивний ефект.

Курси окремих криптовалют та ринок загалом можуть позитивно сприймати повідомлення про додавання нових активів на біржі (наприклад, біткоїн-ф'ючерсів на майданчики CME та CBOE, додавання LTC на Coinbase тощо) або про інтерес до цифрових валют з боку великих фінансових конгломератів на зразок Goldman Sachs. З іншого боку, ринок можуть неабияк похитнути новини про злами бірж або про вразливість у популярних криптогаманцях і т.д.

Новини світової політики. Наприклад, після появи інформації про перемогу прихильників Brexit можна було спостерігати зростання попиту на «цифрове золото».

Водночас не слід забувати, що деякі новини створюються саме з наміром цілеспрямованого впливу на курси криптовалют. Багато хто вважає, що цим

часто «грішать» команда проекту Bitcoin Cash, яка здійснює ретельно скоординовані медіа-атаки на біткоїн[47].

Дуже важливо, щоб ставлення криптоінвесторів до новин було виваженим та критичним. Пріоритет слід віддавати перевіреним часом, солідним виданням, які дають посилання на першоджерело (запис в офіційному блозі, прес-реліз тощо).

Фундаментальний аналіз покликаний оцінювати реальну вартість активу, визначати, наскільки його ціна зараз відповідає реаліям ринку.

Варто зазначити, що новини світу криптовалют виходять без чіткої прив'язки до будь-якого графіка або економічного календаря. Так, у світі традиційних фінансів значний вплив на ринок мають відносно регулярні новини про показники ВВП, інфляцію, динаміку ринку праці, обсяги запасів нафти, зміни ключової ставки ФРС тощо.

У світі криптовалют все відбувається набагато спонтанніше і непередбачувано. Можна сказати, що кожен новий день не схожий на попередній. Це у свою чергу ускладнює можливості прогнозування ринкових тенденцій та цін окремих монет на середньо- та довгострокову перспективу.

Нерозвиненість нормативно-правової бази, що регламентує обіг цифрових валют, а також поки що незначний ступінь інтеграції криптоактивів у сектор традиційних фінансів дещо знижує роль фундаментального аналізу для цього ринку. Проте, перш ніж інвестувати в той чи інший криптоактив, слід звертати увагу на багато фундаментальних факторів.

Серед них:

команда проекту, її репутація та бекграунд ключових учасників;

дорожня карта проекту, що описує середньо- та довгострокові плани розвитку;

актуальність проблеми, яку має вирішити той чи інший проект (затребуваність продукту над ринком);

зміст white paper проекту;

наявність MVP (мінімально життєздатного продукту) та ступінь його готовності до масового використання;

особливості монетарної політики, включаючи максимальний обсяг пропозиції, особливості емісії, швидкість генерації блоку, періодичність зменшення нагороди майнерам (якщо така передбачена) тощо;

капіталізація криптовалюти, обсяг торгів, цінова волатильність;

обсяг транзакцій та середній розмір комісій;

розвиток інфраструктури (у тому числі: на яких торгових майданчиках представлена монета, які популярні гаманці її підтримують, чи траплявся коли-небудь делістинг цього токена на популярних біржах, якщо так, то з якихось причин тощо)[51].

Багато криптотрейдерів значну увагу приділяють не лише ТА, а й аналізу новин. Останні часом надають ключове впливом геть ринкові настрої. В умовах поки що щодо невеликої капіталізації цифрових активів новини можуть дуже впливати на курси як окремих криптовалют, так і всього ринку в цілому.

З іншого боку, немає жодного виду аналізу, жодного підходу та жодної стратегії, які б ефективно спрацьовували у 100% випадків та були актуальні на будь-якому ринку. Отже, ринкову інформацію, що безперервно надходить, слід аналізувати комплексно.

Технічний аналіз не розглядає причини, чому ціна змінює свій напрямок. Він враховує лише факт, що ціна рухається у тому чи іншому напрямі, перебуваючи протягом певного проміжку часу у межах будь-якого інтервалу цін. Різні методики можуть також враховувати обсяги торгів, суму відкритих позицій, обсяги виставлених заявок на купівлю/продаж тощо. буд.

Отримані виходячи з технічного аналізу висновки можуть розходитися з висновками фундаментального аналізу. Останній ґрунтується на припущенні, що поточна ринкова ціна активу відрізняється від справедливої вартості. Також слід наголосити, що технічний та фундаментальний аналіз не враховують перераховані вище зовнішні чинники, включаючи законодавчі зміни, посилення державного регулювання в окремих країнах тощо.

Таким чином, технічний аналіз є методом прогнозування майбутніх рухів цін за допомогою аналізу минулих і реальних їх рухів. З іншого боку, як і прогноз погоди, технічний аналіз неспроможна передбачати майбутні ціни зі стовідсотковою точністю. Технічний аналіз часто використовується у тому, щоб повідомити інвесторів у тому, що найімовірніше станеться над ринком у майбутньому.

Теханаліз може органічно доповнювати собою фундаментальний аналіз. Також завжди слід пам'ятати, що у біржовій торгівлі надзвичайно важлива психологічна складова, яка особливо актуальна в умовах підвищеної волатильності.

Таблиця 3.7

Особливості вдосконалення фундаментального та технічного аналізу
біржових котирувань

Вид аналізу	Особливості вдосконалення
Фундаментальний аналіз	Для глибшого вивчення фінансово-господарського стану підприємств та перспектив їх розвитку можна порівнювати показники з аналогічними підприємствами в аналогічній сфері. Також варто враховувати поточні ринкові умови
Технічний аналіз	Для більш точного прогнозування зміни цін у майбутньому на основі аналізу змін цін у минулому можна використовувати різноманітні інструменти та методи, наприклад, свічковий аналіз. Ще одна особливість – враховувати інформацію про обсяги торгів та інші важливі статистичні дані

Отже, одночасне застосування фундаментального та технічного аналізу дозволяє отримати повне уявлення та розуміння загальної ринкової картини, а також найбільш точно прораховувати подальший напрямок руху ціни. Особливостями вдосконалення фундаментального аналізу є глибший аналіз фінансового стану підприємства та порівняння розвитку галузі з врахуванням впливу зовнішніх факторів. В технічному аналізі використовувати різноманітні інструменти та методи, наприклад, свічковий аналіз. Ще одна особливість – враховувати інформацію про обсяги торгів та інші важливі статистичні дані.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження зробимо наступні висновки.

Визначено, що біржові котирування є незамінними інструментами для інвесторів, надаючи інформацію про вартість акцій у режимі реального часу та допомагаючи приймати обґрунтовані рішення. Перехід на десяткові котирування, доступність у режимі онлайн та включення додаткової інформації змінили підхід інвесторів до роботи з ринковими даними. У міру розвитку ринку важливість точних та своєчасних біржових котирувань залишається першорядною для орієнтування у складному світі фінансів.

З'ясовано, що фундаментальний аналіз — це спосіб, який використовується для оцінки внутрішньої вартості компанії, бізнесу чи активу на основі широкого спектру мікро – та макроекономічних умов, таких як управління компанією та її репутація, ринкова конкуренція, темпи зростання та стан галузі. Особливостями фундаментального аналізу є те, що на відміну від технічного аналізу, орієнтованого на історичні дані та обсяги, фундаментальний аналіз використовує ширшу стратегію дослідження, в якій більше уваги приділяється якісним факторам.

Виявлено, що технічний аналіз ґрунтується на використанні графічних та аналітичних методів. У графічному методі використовують різні види графіків: лінійні, свічкові та стовпчикові. Аналітичний метод – це визначення індикаторів: тренду, змінності, моменту, циклу, сили ринку. Значна перевага технічного аналізу – ґрунтування на кількісних даних. Завдяки їм він забезпечує основу для об'єктивного дослідження ціновий історії, в той час як фундаментальний аналіз дозволяє тільки будувати припущення на основі якісних даних.

У 2021 році було прийнято низку нормативних активів, які позитивно вплинуло на організацію біржової торгівлі на товарних ринках України. Нині на товарних ринках працюють чотири ліцензовані товарні біржі: Українська енергетична біржа, Українська універсальна біржа, Українська торгова платформа та Українська ресурсна біржа. Серед операторів ринку капіталу в Україні діють три біржі: Українська біржа, ПТФС та Перспектива. У 2023 році торгівля на біржовому ринку була більш активною ніж у 2022 році, що вказує на підвищення інвестиційної привабливості України.

Визначено, що фондові біржі України ПТФС та ПЕРСПЕКТИВА орієнтовані на торгівлю цінними паперами як внутрішніми так і зовнішніми. Також на Фондовій біржі ПТФС проводяться різні аукціони: аукціони Виконавчої служби Міністерства юстиції України, аукціони ФГВФО, аукціони в процесі первинного розміщення (ІРО) тощо. Державні облігації найбільшу частку мають на ПТФС, частка фондової біржі ПЕРСПЕКТИВА в межах 25%. Ціна природного газу в Україні формується на Українській енергетичній біржі, Українська ресурсна біржа більш орієнтована на продаж деревини, Українська універсальна біржа спеціалізується як на продажу деревини так і агропромислової продукції.

З'ясовано, що після повномасштабного вторгнення росії в Україну індекс ПТФС суттєво знизився, проте з жовтня 2024 року відмічено його поступове підвищення та стабілізацію. З початку листопада 2024 року збільшився продаж внутрішніх державних облігацій, що вказує на поліпшення інвестиційної привабливості після президентських виборів у США. Ціна на електричну енергію підвищується, що пов'язано зі знищенням енергетичної інфраструктури в Україні.

В умовах швидкого зростання економік що розвиваються, таких як Індія та Китай, азіатські фондові біржі переживають значне зростання, перевершивши кілька європейських бірж у 2023 році. У першій половині 2024 року геополітична напруженість посилилася (війна Ізраїлю та Гази, продовження війни в Україні, глобальний суперцикл виборів, напруженість

США та Китаю), тоді як світові економіки демонстрували помірно позитивні, хоча й змішані, ознаки зростання. У другій половині 2024 року зниження інфляційного тиску та пом'якшення монетарної політики можуть сприяти підтримці позитивних тенденцій, збережеться гео- політична напруга, потенційне уповільнення економіки США та невизначеність, викликана виборами в США, які можуть загальмувати зростання ринку.

Запропоновано, що при прогнозуванні біржових котирувань, і загалом розвитку біржового ринку необхідно використовувати поєднання фундаментального та технічного аналізу. У фундаментальному аналізі напрямками розвитку є аналіз економічної ситуації у країні та у світі загалом, оцінка розвитку галузі, аналіз фінансових показників компанії та її вартості. Ту технічному аналізі рекомендується використовувати індикатори та осцилятори і проводити свічковий аналіз.

Вважаємо, що одночасне застосування фундаментального та технічного аналізу дозволяє отримати повне уявлення та розуміння загальної ринкової картини, а також найбільш точно прораховувати подальший напрямок руху ціни. Особливостями вдосконалення фундаментального аналізу є глибший аналіз фінансового стану підприємства та порівняння розвитку галузі з врахуванням впливу зовнішніх факторів. В технічному аналізі використовувати різноманітні інструменти та методи, наприклад, свічковий аналіз. Ще одна особливість – враховувати інформацію про обсяги торгів та інші важливі статистичні дані.

Таким чином, поставлена мета дослідження досягнута, завдання виконано, проте з врахуванням сучасного мінливого зовнішнього середовища, подальше дослідження фундаментального та технічного аналізу бюджетних котирувань є актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз ринку – НКЦПФР: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
2. Аналітика за результатами біржових торгів УУБ URL: <https://www.uub.com.ua/torgy-ta-auksiony/neobroblena-derevna-ta-plomaterial/analitika/>
3. Економіка та організація біржової діяльності : навч. посіб. / Костянтин Павлов [та ін.]. Луцьк : Мажула Ю. М., 2023. 273 с.
4. Ільчук М. М., Резнік Н.П. Біржова діяльність і підприємництво : навч. посіб. Біла Церква : Білоцерківдрук, 2018. 317 с.
5. Ільчук М.М., Яворська В.О., Радько В.І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. Інфраструктура ринку. 2021.№ 52. С. 26–29.
6. Інформація про торги — ПФТС URL: <https://pfts.ua/trade-info>
7. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах: рішення НКЦПФР №276 від 13 травня 2021 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0692-21#Text>
8. Положення про порядок складання, подання та оприлюднення товарними біржами звітних даних: рішення НКЦПФР №3 від 13 січня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0115-22#Text>
9. Положення про провадження діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах: рішення НКЦПФР №380 від 10 червня 2021 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0993-21#Text>
10. Порядок видачі, зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках :рішення

- НКЦПФР №275 від 13 травня 2021 року URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1563-21#Text>
11. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник. Харків : Бровін О. В. [вид.], 2021. 279 с.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України №738-IX від 01.01.2024 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
13. Про нас - Українська Торгова Платформа URL:
<https://utplatforma.com/about/>
14. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
15. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>
16. ПФТС: Розширена інформація по паперу URL:
<https://pfts.ua/tabdata/bs/moreinformation.html?ticker=204150>
17. Руслан Магомедов: Реформування біржового ринку. Що змінилося? – НКЦПФР | НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reformuvannia-birzhovoho-rynku-shcho-zminylosia/>
18. Сатир Л. М., Шевченко А. О., Новікова В. В. Аналіз та прогнозування біржового ринку : навч. посіб. Дніпро : Середняк Т. К. [вид.], 2018. 371 с.
19. Солодкий М. О., Ільчук М. М., Яворська В. О. Аналіз і прогнозування біржового ринку : навч. посіб. Київ : Ямчинський О. В. [вид.], 2020. 642 с.
20. Солодкий М. О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами : навч. посіб. Київ : Компринт, 2018. 398 с.
21. Солодкий М. О., Яворська В. О. Міжнародні біржові ринки : навч. посіб. Київ : Компринт, 2019. 520 с.

- 22.Солодкий М.О., Ільчук М.М., Яворська В.О. Біржова торгівля на товарних ринках. Навч. посіб. Київ. В–во НУБІП України. 593с.
- 23.Солодкий М.О., Яворська В.О. Економічна сутність аналізу біржового ринку. Інфраструктура ринку. 2020. Випуск № 48. URL:<http://www.market-infr.od.ua/48-2020>.
- 24.Сохацька О.М. Біржова справа: Підручник. 2–ге вид. змін. й доп. Тернопіль: Карт–бланш, К.: Кондор, 2008. 632 с.
- 25.Сохацька О.М., Панасюк В.М., Роговська–Іщук І.В., Вінницький С.І. Фундаментальний та технічний аналізи міжнародних ринків. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 309 с.
- 26.Стеблюк С. В. Словник термінів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Ужгород : Ліра, 2020. 186 с.
- 27.Тижневий тренд на ринку зернових та олійних культур : УУБ URL: <https://www.uub.com.ua/presscenter/novyny-birzhi/tyzhnevyyj-trend-na-rynku-zernovyh-ta-olijnyh-kultur-835/>
- 28.Торги ОВДП — ПФТС URL: <https://pfts.ua/trade-info/torgi-ovdp>
- 29.Українська біржа URL: <https://www.ux.ua/>
- 30.Українська енергетична біржа: Біржові котирування: URL: <https://www.ueex.com.ua/exchange-quotations/>
- 31.Українська Ресурсна Біржа: надійний, технологічний, ефективний партнер URL: <https://urb.ua/>
- 32.Українська універсальна біржа: електронні аукціони і торги на товарній біржі УУБ URL: www.uub.com.ua
- 33.Фондова біржа «Перспектива» URL: <https://fbp.com.ua/>
- 34.Фондові індекси бірж [2024] - Мінфін URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/>
- 35.Aini S. N., Minanurohman A., Fitriani N. Fundamental Analysis of Financial Ratios in Stock Price: Do Loss and Firm Size Matter? Jurnal Dinamika Akuntansi. 2023. T. 15. №. 1. С. 35–51.

36. Andersen T., Archakov I., Grund L., Hautsch N., Li Y., Nasekin S., Todorov V. A descriptive study of high-frequency trade and quote option data. *Journal of Financial Econometrics*, 2021. №19(1), pp. 128–177.
37. Articles by tags | The World Federation of Exchanges URL: https://www.world-exchanges.org/storage/app/media/WFE%20Annual%20Sustainability%20Survey%202024_v2_10%20year_pg_cb.pdf
38. Bessembinder H. Quote-based competition and trade execution costs in NYSE-listed stocks. *Journal of Financial Economics*. 2003. T. 70. №. 3. C. 385-422.
39. Chen X., Cho Y. H., Dou Y., Lev B. Fundamental analysis of detailed financial data: A machine learning approach. *Journal of Accounting Research*, 2022. №60(2), pp. 467–515.
40. Consultation Paper on Proposed Guidelines on Transition Planning for Bank URL: <https://www.mas.gov.sg/publications/consultations/2023/consultation-paper-on-proposed-guidelines-on-transition-planning-for-banks#:~:text=The%20Guidelines%20set%20out%20the,physical%20effects%20of%20climate%20change>.
41. Corporate sustainability reporting - European Commission URL: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en#:~:text=On%205%20January%202023%2C%20the,that%20companies%20have%20to%20report.
42. Giwa Y. A. Over the counter stocks data acquisition & analysis with time series prediction. *International Journal of Social Sciences and Scientific Studies*. 2024. T. 4. №. 1. C. 3643–3670.
43. Gregoire V., Martineau C. How is earnings news transmitted to stock prices? *Journal of Accounting Research*. 2022. T. 60. №. 1. C. 261–297.

44. Koukaras P., Nousi C., Tjortjis C. (). Stock market prediction using microblogging sentiment analysis and machine learning. In *Telecom*. 2022, May. Vol. 3, №. 2, pp. 358–378.
45. Naknok S. Firm Performance Indicators as a Fundamental Analysis of Stocks and a Determinant of a Firm's Operation. *International Journal of Economics & Business Administration (IJEBA)*. 2022. T. 10. №. 1. C. 190–213.
46. Narimonov S. Theoretical aspects of listing requirements for jointstock companies. *Science and innovation in the education system*, 2024. №3(4), pp. 21–25.
47. Pyvavar I., Samus P., Mehyar S. Stock quotes for us technology companies as a tool for selecting potential areas for startup implementation. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*. 2024. T. 4. №. 2. C. 258-266.
48. Research | The World Federation of Exchanges URL: <https://www.world-exchanges.org/our-work/research>
49. Rosu I., Sojli E., Tham W. W. Quoting activity and the cost of capital // *Journal of Financial and Quantitative Analysis*. 2021. T. 56. №. 8. C. 2764–2799.
50. Sizykh N., Sizykh D. Research of the Stock Exchange Features Concerning Their Influence on Stock Quotes of Companies from the Various Sectors. 2021 14th International Conference Management of large-scale system development (MLSD). IEEE, 2021. C. 1-14.
51. Skuratov V., Kuzmin K., Nelin I., Sedankin M. Creation of a neural network algorithm for automated collection and analysis of statistics of exchange quotes graphics. *EUREKA: Physics and Engineering*, 2020. №3, pp. 22–29.
52. Statistics | The World Federation of Exchanges URL: <https://www.world-exchanges.org/our-work/statistics>
53. Wu J., Xu K., Chen X., Li S., Zhao J. Price graphs: Utilizing the structural information of financial time series for stock prediction. *Information Sciences*, 2022. №588, pp. 405–424.